

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Dědické tituly

Zpracovala: Sabina Pěkná

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Sabina PĚKNÁ**
Osobní číslo: **R18M0305P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Dědické tituly**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Dějinný vývoj dědického práva
3. Dědické tituly dle z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
4. Závěrečné porovnání jednotlivých dědických titulů, porovnání nedostatků právní úpravy a využitelnost v praxi
5. Závěr
6. Seznam použité literatury

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

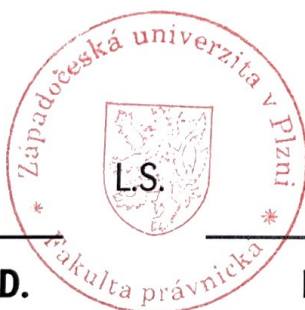
Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma Dědické tituly vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

Sabina Pěkná

V Plzni dne 31.3.2023

Poděkování

Děkuji mému vedoucímu práce panu doc. JUDr. Janu Paulymu, CSc., že mi umožnil napsat práci na mnou zvolené téma, za jeho ochotu a cenné připomínky, které byly pro tuto práci velkou inspirací a přínosem.

Současně chci poděkovat mým skvělým rodičům za neutuchající podporu a zázemí, kterého se mi dostávalo po celou dobu studia. Velké a srdečné díky patří mému milovanému partnerovi, který mi byl celou dobu oporou, a jeho rodině. Nakonec děkuji i mým prarodičům bohužel již do nebe za to, že při mně stáli, alespoň v mých myšlenkách.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	5
ÚVOD	7
1. DĚJINNÝ VÝVOJ DĚDICKÉHO PRÁVA	9
2. DĚDICKÉ TITULY DLE Z. Č. 89/2012 SB., OBČANSKÝ ZÁKONÍK....	14
2.1. POJEM DĚDICKÉHO PRÁVA.....	14
2.2. OBECNĚ K DĚDICKÝM TITULŮM.....	15
2.3. ZÁKLADNÍ ZÁSADY DĚDICKÉHO PRÁVA	16
2.3.1. Zásada zachování hodnot.....	17
2.3.2. Zásada svobodné volby dědice	17
2.3.3. Zásada rovnosti	18
2.3.4. Zásada univerzální sukcese	18
2.3.5. Zásada svobodného nabytí dědictví.....	19
2.3.6. Zásada úřední ingerence.....	19
2.4. DĚDICKÁ SMLOUVA	20
2.4.1. Strany a náležitosti dědické smlouvy	21
2.4.2. Omezení dispoziční volnosti zůstavitele a konverze dědické smlouvy na závěť.....	22
2.4.3. Podmínky v dědické smlouvě s poukázáním na odlišnost podmínek v závěti	24
2.4.4. Dědická smlouva uzavřená mezi manželi.....	25
2.4.5. Dědická smlouva ve prospěch třetí osoby	27
2.4.6. Zrušení dědické smlouvy	28
2.5. ZÁVĚŤ.....	29
2.5.1. Formy závěti	31
(a) Holografní závěť.....	33
(b) Allografní závěť obecná	35
(c) Allografní závěť zvláštní.....	38
(d) Závěť sepsaná notářským zápisem.....	41
(e) Privilegovaná závěť (závěť s úlevami).....	44
(i) Závěť před třemi svědky	46
(ii) Závěť zaznamenaná starostou obce	47
(iii) Závěť porízená před velitelem námořního plavidla nebo letadla.....	48
(iv) Závěť před velitelem vojenské jednotky České republiky.....	49
2.5.2. Negativní závěť	51
2.5.3. Zrušení závěti.....	52
2.5.4. Dovětek.....	54
2.5.5. Notářská úschova a Evidence právních jednání pro případ smrti	54
2.6. ZÁKONNÁ DĚDICKÁ POSLOUPNOST	55
2.6.1. První dědická třída	58
2.6.2. Druhá dědická třída.....	59
2.6.3. Třetí dědická třída	61
2.6.4. Čtvrtá dědická třída	62
2.6.5. Pátá dědická třída.....	63
2.6.6. Šestá dědická třída.....	64
2.6.7. Odkaz	64
3. ZÁVĚREČNÉ POROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH DĚDICKÝCH TITULŮ, POROVNÁNÍ NEDOSTATKŮ PRÁVNÍ ÚPRAVY A VYUŽITELNOSTI V PRAXI.....	66
ZÁVĚR	69

Seznam použitých zkratk

ABGB	Císařský patent ř. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský (<i>Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie</i>)
Střední zákoník	zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
ObčŽ 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Notářský řád	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
Důvodová zpráva	Důvodová zpráva k občanskému zákoníku (<i>konsolidovaná verze</i>)
Zákon č. 509/1991 Sb.	zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník, upravují některé další majetkové vztahy
Zákon č. 264/1992 Sb.	zákon č. 264/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník, zrušuje zákon o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád) a mění a doplňují některé další zákony
Zákon č. 131/1989 Sb.	zákon č. 131/1989 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník, upravují některé další majetkové vztahy

Transplantační zákon

z. č. 285/2002 Sb., zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů

eIDAS

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES

Úvod

Právo provádí člověka od okamžiku narození do jeho smrti. Během života člověk vstupuje do mnoha různých právních vztahů, ze kterých plynou práva a povinnosti různých právních odvětví. Mezi relativně samostatné právní odvětví patří právo dědické. Tento právní obor má velmi dlouhou historii, jelikož první zmínky dědického práva lze spatřovat v dobách ještě před našim letopočtem. Každý, jenž se s tímto institutem setká vstupuje do právních vztahů, které nemůže ovlivnit vlastní vůlí, jelikož je dědické právo neodmyslitelně spjata se smrtí. Smrt je v podstatě jedinou pořádnou jistotou, kterou v životě máme. A ačkoli o ní není snadné hovořit, je neodvratitelnou součástí všech našich životů.

Občanský zákoník na rozdíl od transplantačního zákona explicitně pojem smrti nedefinuje. Smrt je definována jako „*nevratná ztráta funkce celého mozku, včetně mozkového kmene, nebo nevratná zástava krevního oběhu.*“¹ Dle Mikeskové stojí za povšimnutí, že občanský zákoník na jedné straně obsahuje podrobnou úpravu dědického práva a na straně druhé absentuje samotný pojem smrti. Navíc s poukázáním na fakt, že je smrt jakožto právní událost neodmyslitelně spjata s právními následky, které se prolínají celým soukromým právem.²

Práce je rozdělena na celkem čtyři kapitoly, přičemž první z kapitol je věnována historickému exkurzu dědických titulů. Historický exkurz jsem do práce zařadila, jelikož se právní úprava dědického práva v rámci historie měnila z důvodů nejen politických. Důvodem zařazení této kapitoly bylo poukázání na fakt, že ne vždy byla změna zákona změnou k lepšímu. Cílem této práce, avšak nebylo popsat podrobný vývoj jednotlivých titulů, ale spíše jednotlivé dědické tituly představit tak, jak je upravuje dnešní občanský zákoník.

Platná právní úprava dědických titulů je ostatně i náplní druhé kapitoly této práce. Dědickými tituly jsou dle dnešní právní úpravy; dědická smlouva, závěť a zákon (§ 1476 občanského zákoníku). V rámci této kapitoly jsem se zaměřila nejen na klady a náležitosti jednotlivých titulů, ale též i na krátkou právní úpravu dědického práva samotného a jeho nejdůležitějších zásad.

¹ Ust. § 2 písm. e) transplantačního zákona.

² MIKESKOVÁ, Pavla. *Smrt jako přirozené právo každého člověka*. [online]. 3.5.2022. [cit.30.1.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/smrt-jako-prirozene-pravo-kazdeho-cloveka>.

Poslední kapitola má za cíl poukázat na jednotlivé nedostatky právní úpravy dědických titulů, které dle nejen mého názoru vedou u některých z nich k menší četnosti jejich využití.

Toto téma pro svou diplomovou práci jsem si zvolila, jelikož jsem se praxi v notářské kanceláři měla už tu možnost věnovat a velmi ráda bych se jí věnovala i nadále. Dědictví, i když je častokrát spjato se ztrátou milované osoby a se smrtí, lze totiž vnímat jako jeden ze způsobů, jak předat něco ze sebe těm, kteří nám byli a navždy budou nejbližší. Krásu dědického práva dle mého názoru nejlépe vystihl Karel Wawerka, který řekl: „*Nebojím se tvrdit, že prostřednictvím dědického práva se realizuje zůstavitelova láska*“.³

³ WAWERKA, Karel. *Jaké dědické právo?* Ad Notam č. 2/2004. [online]. [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2004_2.pdf

1. Dějinný vývoj dědického práva

1.1. Římské právo

Kořeny dědického práva lze hledat v právu římském, odkud pochází základ naší právní kultury. Základním pojmem římského práva dědického byla dědická posloupnost, což byl přechod především majetkových práv zůstavitele na osobu dědice. Fyzický zánik zůstavitele byl sice rozhodujícím, avšak nebyl jediným předpokladem dědické posloupnosti. Zpravidla se jednalo o další podmínky, které průběh dědické posloupnosti blíže vymezovaly a odůvodňovaly tak převod majetku zůstavitele na osobu dědice. Tyto podmínky byly označovány jako delační důvody. Dědic mohl být i za římského práva určen vůlí zůstavitele pomocí závěti (testamentu) nebo zákonem (intestátní dědická posloupnost).⁴

Základním rysem, který odlišuje vývoj římského práva od jiných právních řádů ať již současných nebo minulých je vzájemný poměr obou základních typů dědické posloupnosti. Intestátní i testamentární posloupnost vystupovaly jako dva zcela již vyvinuté jevy stojící vedle sebe. Navíc, jak dodává i Zákon dvanácti desek, byl na dědickou posloupnost testamentární kladen velký důraz a jednalo se o úkon velmi formální. Vztah obou posloupností byl prokazatelně takový, že přednost měla vždy vůle zůstavitele. Předpokladem pro dědění dle zákona byla pouze smrt zůstavitele, který musel zemřít tzv. *intestatus*, tedy bez ponechání platného testamentu. Mezi významné rysy římského práva patřil i princip univerzální sukcese, což znamenalo, že dědic nastupoval na místo zůstavitele. Tím pádem na dědice přecházely veškeré zůstavitelovi závazky (tedy aktiva i pasiva) kromě těch, které měly ryze osobní povahu (např. syn nedědil po otci manželskou moc nad svou matkou). Římské pojetí dědické posloupnosti jako univerzální sukcese mělo i jiné důsledky. Na pozůstalost, jakožto na všechna práva i závazky, které na dědice přecházely bylo nahlíženo jako na celek neboli „*hereditas*“ a připouštělo se, aby mohla dočasně existovat nezávisle na osobě dědice jako „pozůstalost ležící“.⁵ Takováto forma pozůstalosti se mohla v mezidobí, než ji dědic nabyl, rozšiřovat nebo krátit. Institut ležící pozůstalosti byl ostatně znám i na našem území, a to do roku 1950. Avšak nynější právní úprava se k této koncepci nevrací. Dle občanského

⁴ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1. s. 266.

⁵ Tamtéž.

zákoníku náleží pozůstalost zůstaviteli i po jeho smrti, a to do doby, než vlastnické právo nabude dědic rozhodnutím soudu.⁶

Římské právo znalo krom testamentu i jiné úkony pro případ smrti, které se od testamentu odlišovaly tím, že nevedly u sukcesi univerzální, ale singulární⁷. Nejrozšířenější byl odkaz, tedy jednostranný právní úkon, kterým zůstavitel poskytoval k tíži svého dědictví majetkový prospěch osobě odlišné od osoby dědice.⁸ Dále se během římského práva vyvinuly a nadále rozvíjely instituty jako je odmítnutí dědictví, vydržení, kollační povinnost, kondicil či rozvoj zásady falcidiánské kvarty.⁹

1.2. Všeobecný zákoník občanský (ABGB)

Římskoprávní pojetí dědického práva se promítá i do moderních občanskoprávních kodifikací. Za počátek vývoje lze považovat vydání rakouského obecného zákoníku občanského z roku 1811 (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie*, dále jen „ABGB“). Tento zákoník platil na našem území od 1. ledna 1812 do 31. prosince 1950¹⁰. ABGB byl na svou dobu téměř až dokonalým právním dílem, jak ostatně vyplývá nejen dobou jeho platnosti, ale i ze skutečnosti, že se autoři při vytváření nynějšího občanského zákoníku v mnoha případech inspirovali právě tímto kodexem. Dědické právo bylo v ABGB podrobně upraveno v § 531 – § 858 a rozděleno do 8–15 hlavy.¹¹

Co se týče úpravy dědických titulů v ABGB, tak tento kodex obsahoval úpravu nejen závěti a zákonné dědické posloupnosti, ale i dědické smlouvy.

Dědickou smlouvu však mohli uzavřít pouze manželé. Mohli ji uzavřít i manželé rozvedení, popřípadě snoubenci s odkládací podmínkou uzavření manželství. Touto smlouvou sliboval jeden z manželů druhému budoucí

⁶ Nový občanský zákoník. *Koncepční změny*. [online]. [cit. 30.1.2023]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/koncepcni-zmeny>.

⁷ Právní nástupce vstupuje jen do určitého práva nebo povinnosti, která je musí být přesně vymezena (ŠAŠO, Denis. ŽERNIČKOVÁ, Adriana. IURIUM WIKI. *Univerzální a singulární sukcese*. [online]. 14.3.2021. [cit. 4.2.2023]. Dostupné z: https://wiki.iurium.cz/w/Univerzáln%C3%AD_a_singulárn%C3%AD_sukcese).

⁸ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1. s. 266-312.

⁹ SCHELLE, Karel. *Cesta dědického práva od práva římského k moderním kodifikacím*, Acta Iuruduca Olomucenisa [cit. 3.2.2023] Převzato z CODEXIS.

¹⁰ V Rakousku a Lichtenštejnsku platí se změnami dodnes.

¹¹ Tamtéž.

pozůstalost a druhý ji přijmul. Smluvní volnost byla též omezena nutností volné čtvrtiny, která musela zůstat volná k poslednímu pořízení. Další náležitostí bylo, že dědická smlouva musela být, jako to mu je dnes, uzavřena ve formě veřejné listiny.¹² Nynější právní úprava dědického práva se k tomuto institutu vrátila po více jak šedesáti letech, avšak s tím rozdílem, že se již množnost uzavření dědické smlouvy nevztahuje výhradně na manžele.

Testament (závěť) byl upraven v hlavě desáté, konkrétně v ustanovení § 552 a násl. ABGB a měl přednost před děděním ze zákona. Pořizování závěti bylo možné ve formě holografní, allografní, závět ve formě notářského zápisu či společnou mezi manželi nebo závěť ústní samostatnou nebo před soudem.¹³

Zákonná posloupnost byla upravena v hlavě třinácté a upravovala celkem čtyři dědické třídy. Samostatně bylo upraveno dědění mezi manželi.¹⁴

Toto výjimečné právní dílo platilo, jak je uvedeno výše, na našem území do počátku 50. let 20. století, než bylo komunisty nahrazeno právem socialistickým. Lze konstatovat, že nástupem komunistů a změnou nejen práva občanského v rámci právníkové dvouletky se jednalo o enormní krok vzad, jelikož došlo k odstranění mnoha tradičních institutů z právního řádu. V souvislosti s právem občanským došlo k odstranění například dědické smlouvy či odkazu.

1.3. Občanský zákoník č. 141/1950 Sb.

Občanský zákoník č. 141/1950 Sb., nazýván i jako „střední občanský zákoník“ platil na našem území od 1.1.1951 do 31.3.1964. Ač se může zdát, že tento zákoník přinesl zjednodušení dědického práva, jelikož obsahoval pouze 52 paragrafů, dle mého názoru je tato jednoduchá úprava pouze důsledkem postupného omezování soukromého vlastnictví ve snaze přiblížit se co nejvíce sovětské právní úpravě.¹⁵ Je logické, že existence soukromého vlastnictví se po komunistickém převratu odrazí nejen v rámci dispozice s majetkem za života vlastníka, ale i po jeho smrti.¹⁶

¹² BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001*. Praha: C.H. Beck, 2001. Zákony s poznámkami. ISBN 8071795909. s. 5-6.

¹³ Tamtéž. s. 8

¹⁴ SCHELLE, Karel. *ABGB a dědické právo*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Dny práva 2010. [online]. Dostupné z: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Schelle_Karel_\(4371\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Schelle_Karel_(4371).pdf).

¹⁵ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s.559.

¹⁶ SALÁK, Pavel. *Dědické právo 1948-1989 optikou práva římského*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, Česká republika. [online]. [cit. 2.2.2023]. Dostupné z:

Nejzásadnější změnou, proklamovanou již v úvodu zákoníku, bylo, že dědictví se nabývá okamžikem smrti zůstavitele. Došlo tedy ke zrušení institutu „ležící pozůstalosti“. Další změny byly například: odstranění institutu odkazu a dědické smlouvy, zrušení privilegovaných forem testamentu, zrušení rozlišování mezi závětí a dovětkem, zredukoval počet dědických tříd a v neposlední řadě byla stanovena zásada preferování dědění ze zákona oproti závěti.¹⁷

Zákoník sice převzal některé dřívější instituty dědického práva (úprava závěti, dědických skupin, odmítnutí dědictví) ale podstatně je zjednodušil. Tyto instituty byly převzaty z důvodu, že by se bez nich dědické právo v podstatě neobešlo. Nicméně tím, že docházelo k rozsáhlému znárodňování majetku a k dalším způsobům jeho odnětí z rukou soukromých subjektů, přecházel do dědictví pouze majetek tzv. „osobní“, což byl majetek menšího rozsahu, tak jeho nabývání a správa dle mínění zákonodárce beztak rozsáhlou právní úpravu nevyžadovala.¹⁸

1.4. Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. a příprava občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., (dále jen „**ObčZ**“) nahradil střední občanský zákoník z roku 1950. Tento kodex byl výsledkem rozsáhlých kodifikací od počátku 60. let minulého století. Konkrétně nabyt účinnosti 1. dubna 1964 a ve své novelizované podobě platil až do 31. prosince 2013. V oblasti dědického práva došlo za jeho účinnosti k několika zásadním změnám, nicméně principy dědění si zákoník převzal z občanského zákoníku 1950, zejména nabytí pozůstalosti, která se nadále vztahovala k okamžiku smrti zůstavitele. Co se změn týče, došlo například ke zrušení a poté změnou zákona č. 131/1982 Sb., k opětovnému zavedení institutu vydědění, dále došlo ke zrušení dalších forem závěti (allografní) a k přetvoření druhé a třetí dědické třídy.¹⁹

Po pádu komunistického režimu²⁰, lze zaznamenat pozvolný rozvoj (nejen) práva dědického. Byla upřesněna úprava vydědění, došlo k rozšíření třetí dědické třídy (o první potomky sourozenců) a k zavedení čtvrté dědické třídy, dále došlo

https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/10%20Ovlivnovani%20sfery/17%20salak.pdf

¹⁷ BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001*. Praha: C.H. Beck, 2001. Zákony s poznámkami. ISBN 8071795909. s. 105-106.

¹⁸ Tamtéž. 106

¹⁹ Tamtéž. s. 123-125.

²⁰ Konkrétně změnou zákona č. 509/1991 Sb.

k rozšíření forem závěti či ke zmenšení nároku nepominutelných dědiců ze tří čtvrtin na jednu polovinu jejich zákonného podílu. Další podstatná změna pro dědické právo nastala na základě zákona č. 264/1992 Sb., kdy došlo k opětovnému navrácení dědického řízení do pravomoci soudů.²¹

Po roce 1989 již bylo jasné, že původní podoba občanského zákoníku nemůže v nových podmínkách demokratického státu obstát, neboť příliš reflektuje v mnohých ohledech dřívější socialistické státní zřízení. Bylo tedy jasné, že občanský zákoník bude nutné reformovat cestou úplné rekonstrukce, která bude odpovídat demokratickým zásadám.²² Roku 2000 pověřil tehdejší ministr spravedlnosti Otakar Motelj profesora Karla Eliáše a docentku Michaelu Zuklínovou, aby vypracovali věcný záměr nového občanského zákoníku a určili tak budoucí obrysy jednotlivých institutů. Tento záměr byl usnesením č. 345 dne 18.4.2001 schválen Vládou České republiky. Již roku 2005 představilo Ministerstvo spravedlnosti veřejnosti první verzi nového občanského zákoníku a zahájilo o něm veřejnou diskuzi. Následovaly roky plné konferencí, diskusních fór a připomínkových řízení. Nakonec byl návrh občanského zákoníku usnesením č. 357 odeslán do Poslanecké sněmovny, která jej projednala a dne 9. listopadu 2011 schválila. Senát po projednání návrhu bez přijetí jediného usnesení předal návrh prezidentu republiky, který jej 20. února 2012 podepsal.

Nový občanský zákoník byl vyhlášen 22. března 2012 ve Sbírce zákonů pod číslem 89/2012 Sb., s účinností k 1. lednu 2014.²³

²¹ BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001*. Praha: C.H. Beck, 2001. *Zákony s poznámkami*. ISBN 8071795909. s.125.

²² *Věcný záměr občanského zákoníku (s úpravami po projednání v odborných komisích LRV a v Legislativní radě vlády)*. [online]. [cit. 2.2.2023]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/vecny_zamer_OZ_2000.pdf.

²³ *Legislativní proces: Časové mezníky přípravy nového občanského zákoníku* [online]. [cit. 2.2.2023]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces>

2. Dědické tituly dle z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Na úvod této kapitoly si dovoluji jeden úryvek z učebnice profesora Svobody. Vztahuje se k otázce dědění v kombinaci s lidskou hamižností: „*Peníze znemravňují, stanou-li se cílem života. Peníze, k nimž člověk přijde »šťastnou« náhodou, jsou hrozným pokušením. Jaký div, že v dědicích, bojujících o své zájmy, často se uplatní nejtemnější stránky lidské bytosti? A přece je zájmem zcela mimořádné hodnoty mravní, aby smrt člověka nebyla doprovázena úpornými zápasy, nenávistí a zlobou mezi příbuznými. Ten, kdo by mohl zasáhnouti — je mrtev.*“²⁴ Možná, kdyby se zůstavitelé mohli zpětně ohlédnout, rozhodli by kolikrát jinak. Je smutné, že touha po penězích dokáže zničit něco tak krásného jako je rodina.

2.1. Pojem dědického práva

Dědické právo je soubor právních norem, které upravují přechod práv a povinností člověka, které nezanikly jeho smrtí, ale přešly na právního nástupce v podobě pozůstalosti.²⁵ Platná právní úprava dědického práva je obsažena ve třetí části zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „**občanský zákoník**“) v ustanoveních § 1457 až §1720, označené jako absolutní majetková práva. Tato ustanovení doprovází i Listina základních práv a svobod²⁶ (dále jen „**LZPS**“), konkrétně v článku 11 odst. 1 LZPS²⁷, které se týká ochrany vlastnického práva. Jak konstantně zastává Ústavní soud – ochrana vlastnictví a respekt k němu, je jedním ze základních znaků demokratického právního státu.²⁸ Článek 11 odst. 1 LZPS mimo jiné také stanovuje, že dědění se zaručuje.²⁹ Vlastnické a dědické právo spolu totiž úzce souvisí, jelikož vlastnické právo je nezbytným předpokladem pro dědění.³⁰

²⁴ SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. V Praze: Československý Kompas, 1946. s. 11

²⁵ DVOŘÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 19

²⁶ Tamtéž. s. 20

²⁷ „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.“

²⁸ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11.1.2000, sp. zn. III. ÚS 462/98 [online]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-462-98>

²⁹ TALANDA, Adam. *Problematika reprezentace v dědickém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-817-7. s. 8

³⁰ Tamtéž

Tímto je vlastnické a dědické právo úzce spojeno, jelikož každý mocenský zásah do vlastnického práva se v právu dědickém projeví též. Sám Evropský soud pro lidská práva v řadě svých rozhodnutí potvrdil, že dědické právo je přirozeným důsledkem vlastnické svobody. Přestože dědění nenalezneme mezi způsoby nabytí vlastnického práva, která jsou upravena v § 1045 a následující občanského zákoníku, je právě dědění jakožto způsob nabytí vlastnictví velmi významný. Kromě jiného se právo dědické propojuje i s právem rodinným a smluvním.³¹

2.2. Obecně k dědickým titulům

Jedním z předpokladů, které jsou nutné k tomu, aby se někdo stal dědicem, právním nástupcem a vlastníkem majetku zůstavitele je, že dědici svědčí některý dědický titul. Dědický titul je právním důvodem dědění, díky kterému právo spojuje přechod jmění na dědice od zůstavitele. Dle současné právní úpravy jsou dědickými tituly:

- dědická smlouva,
- závěť, a
- zákon.³²

Dědické tituly jsou v občanském zákoníku seřazeny dle právní síly od nejsilnějšího po nejslabší. Takovéto seřazení je důležité například pokud zůstavitel již za svého života upraví dědické podíly závětí, tak zákonná posloupnost již nenastupuje.³³ Dědický titul může dle § 1476 občanského zákoníku působit samostatně nebo vedle jiného dědického titulu. Samostatný dědický titul působí například tehdy, pokud zůstavitel nepořídí závět ani neuzavře dědickou smlouvu. V tomto případě jsou k dědění povoláni dědici ze zákona a dědickým titulem je zde pouze zákonná posloupnost.³⁴ Jednotlivé dědické tituly mohou, jak je uvedeno výše, působit i vedle sebe. V takovém případě pak hovoříme o souběhu dědických

³¹ DVORÁK, Jan, Jíří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 20

³² ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 34

³³ Advokátní kancelář Spring walk [online]. Na základě, jakého právního důvodu můžeme dědit 18.9.2019 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://www.springwalk.cz/clanky/jak-na-zaklade-jakeho-pravniho-duvodu-muzeme-dedit/>

³⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 23

titulů. Kupříkladu může zůstavitel uzavřít dědickou smlouvu o třech čtvrtinách pozůstalosti a o zbytku pořídit závět'. Pokud by zůstavitel uzavřel dědickou smlouvu o polovině své pozůstalosti, závětí by zatížil čtvrtinu a zbytek by ponechal pro dědice ze zákonné posloupnosti, projednávala by se pozůstalost dokonce ze všech dědických titulů.³⁵

S dědickými tituly souvisí také dědická posloupnost. Dědická posloupnost může být zákonná (intestátní) nebo testamentární. Intestátní dědická posloupnost se aplikuje v případě, že zůstavitel nezanechal žádnou závět' ani dědickou smlouvu. Dědická posloupnost se tedy bude řídit posledním dědickým titulem, a tím jsou pravidla obsažená v zákoně^{36,37}. O testamentární dědickou posloupnost se jedná v případě, kdy k posloupnosti dochází na základě vůle zůstavitele, a to skrze závět' anebo dědickou smlouvu. Testamentární posloupnost má aplikační přednost před intestátní dědickou posloupností. V případě střetu dědických práv různých osob, bude mít přednost ta z osob, které svědčí silnější dědický titul. Z hlediska právní síly platí pořadí: dědická smlouva, závět'.³⁸

Pokud by žádný dědic nedědil, připadá pozůstalost státu. V takovém případě se jedná o odúmrt'. Na stát se v případě odúmrti hledí jako na zákonného dědice, avšak s tím, že stát nemá možnost dědictví odmítnout zákon (ust. § 1634 občanského zákoníku).³⁹

2.3. Základní zásady dědického práva

Základní zásady dědického práva jsou vůdčí ideje, které ovládají dědické právo. Tyto zásady se formovaly již od dob římského práva, ze kterého i vycházejí. V těchto principech se odráží obsah ústavně zaručených základních práv a též se musejí vykládat v souladu se základními zásadami práva soukromého, které jsou upraveny v § 3 občanského zákoníku.⁴⁰

³⁵ DVOŘÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 32-33

³⁶ Konkrétně pravidla v § 1633 až §1641 občanského zákoníku.

³⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 23

³⁸ Tamtéž. s. 24

³⁹ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. *Zůstavitel zemřel bez dědiců. Co bude dál?* [online].25.8.2016.[cit. 14.2.2023]. Dostupné z: <https://uzsvm.cz/zustavitel-zemrel-bez-dedicu-co-bude-dal>.

⁴⁰ TALANDA, Adam. *Problematika reprezentace v dědickém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-817-7. s. 13

2.3.1. Zásada zachování hodnot

Prvním principem je princip zachování hodnot. Jedná se o základní zásadu dědického práva,⁴¹ která vychází z myšlenky, že věci zemřelých mají nabýt živí. K tomuto principu musela nynější lidská společnost dospět, neboť v dobách dřívějších platilo, že mrtvý byl se svými věcmi pohřbíván, aby je mohl využít v posmrtném životě.⁴²

Nyní tato zásada vychází z premisy, že zůstavitelovy hmotné i nehmotné statky jeho smrtí nezanikají, ale přejdou na osoby, ke kterým měl sám zůstavitel blízký vztah. Zásada zachování hodnot posiluje osobám zůstaviteli blízkým právo na pozůstalost (princip familiarizace), protože předpokládá, že se tyto osoby mohly podílet na vytvoření majetku zůstavitele v určité míře. O tom, které osoby budou dědici a na které majetek zůstavitele přejde, rozhoduje zůstavitel sám pořízením pro případ smrti, nebo tak stanoví zákon.⁴³

2.3.2. Zásada svobodné volby dědice

Zásada svobodné volby dědice nebo také princip autonomie vůle⁴⁴ jakožto pokračování vlastnické svobody umožňuje zůstaviteli možnost rozhodnout o svém majetku ustanovením dědice a volnost své rozhodnutí kdykoliv změnit a též i počítat se zárukou, že projevená vůle bude po jeho smrti respektována.⁴⁵ Zůstavitel má možnost projevit svou vůli pomocí testovací svobody, což znamená, že si může zvolit některou z forem pořízení pro případ smrti (dědickou smlouvu, závěť či dovětek)⁴⁶ nebo může nechat svůj majetek ponechat děděním dle zákonné dědické posloupnosti.⁴⁷

⁴¹ DVOŘÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 23

⁴² TALANDA, Adam. *Problematika reprezentace v dědickém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-817-7. s. 14

⁴³ DVOŘÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 23

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ TALANDA, Adam. *Problematika reprezentace v dědickém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-817-7. s. 14-15

⁴⁶ DVOŘÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 23

⁴⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 9

Zůstavitel není touto zásadou nijak omezen. Dědickou smlouvou nebo závětí může podle svého uvážení určit osobu dědice, včetně určení náhradníka, stanovit podmínku, doložit čas či uložit příkaz.⁴⁸ K této zásadě se dobře pojí latinské úsloví „*Uti legassit super pecunia tutelave suae rei, ita ius esto (Jak kdo ustanovil o svém majetku nebo o poručenství nad svým hospodářstvím, tak budiž po právu)*“.⁴⁹

2.3.3. Zásada rovnosti

Tato zásada vychází ze samotného ústavního pořádku České republiky. Konkrétně je obsažena v čl. 1 LZPS a do práva dědického se promítá zejména v zákazu diskriminace ať již z důvodu pohlaví, rasy, náboženství, sexuální orientace apod. Pro dědické právo v souvislosti se zásadou rovnosti je důležitý čl. 32 odst. 3 LZPS, kdy podle tohoto ustanovení se stanovuje zákaz diskriminace dětí narozených v manželství a mimo ně⁵⁰, stejně tak i dětí prvorozených, jelikož platí, že všichni dědici mají rovné právní postavení⁵¹.

2.3.4. Zásada univerzální sukcese

Tato zásada vyjadřuje skutečnost, že dědic se stává univerzálním sukcesorem – právním nástupcem zůstavitele. Jinými slovy, na dědice přecházejí jako celek všechna práva a povinnosti zůstavitele, které nezanikly jeho smrtí. Dědic tedy nabývá nejen aktiva, ale i pasiva dědictví, jako jsou dluhy. Nemůže si tedy určit, kterou část dědictví pojmout chce a kterou nechce. „*Tuto skutečnost vyjadřuje zásada Semel heres, semper heres (Kdo je jednou dědicem, je navždy dědicem)*“.⁵² Projevem zásady univerzální sukcese je posláni dědice hradit dluhy zůstavitele, které dědic může omezit do výše aktiv pomocí uplatnění výhrady soupisu

⁴⁸ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 24

⁴⁹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 9

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 24

⁵² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 9

pozůstalosti.⁵³ Toto právo slouží k tomu, aby nedocházelo k nepřiměřenému zatěžování dědiců.

2.3.5. Zásada svobodného nabytí dědictví

Tato zásada umožňuje osobě, která byla povolána na místo dědice, aby se tohoto práva vzdala a dědicem se nestala. Jinými slovy nelze nikoho nutit, aby se stal dědicem proti své vůli. Dědic má právo dědictví nejen odmítnout,⁵⁴ ale i vzdát se ho ve prospěch jiného dědice nebo se ho již pomocí smlouvy se zůstavitelem zřekl.⁵⁵

2.3.6. Zásada úřední ingerence

Tato zásada znamená, že se dědictví projedná před soudem a dědic jej nabude až když mu jej soud odevzdá⁵⁶. Soud pověří příslušného notáře, aby jakožto soudní komisař provedl potřebné úkony a v nesporném řízení rozhodl o pozůstalosti.⁵⁷ Rozhodnutí notáře je nezbytnou náležitostí, aby mohl dědic pozůstalost nabýt.

⁵³ TALANDA, Adam. *Problematika reprezentace v dědickém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-817-7. s. 16

⁵⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 10

⁵⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 25

⁵⁶ Pozůstalostní řízení je upraveno v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

⁵⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 10

2.4. Dědická smlouva

Dědická smlouva je nejsilnějším dědickým titulem, který se navrátil do dědického práva účinností nynějšího občanského zákoníku. Jedná se tedy o staronový institut, který naše právo znalo do roku 1950, než byl následující rok z právního řádu vyloučen.

Nynější právní úpravu dědické smlouvy nalezneme v § 1582 - § 1593 občanského zákoníku. Dědická smlouva obsahuje prvky smlouvy i závěti⁵⁸ - jedná se o dvoustranné nebo vícestranné právní jednání, kdy jednou smluvní stranou musí být vždy sám zůstavitel, který povolává druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice či odkazovníka a druhá smluvní strana toto přijímá. Konkrétně je tak stanoveno v § 1582 odst. 1 občanského zákoníku. Toto ustanovení je považováno za definici dědické smlouvy. Dědic může být na základě dědické smlouvy povolán za úplatu, jiné plnění či bezúplatně.⁵⁹

Podstatnou náležitostí je, že dědická smlouva musí být uzavřena ve formě veřejné listiny – notářského zápisu⁶⁰. Tuto veřejnou listinu sepisuje sám notář, který postupuje dle šesté části notářského řádu. Požadavek na formu notářského zápisu vyplývá též z předpokladu, že notář při sepisování dědické smlouvy ověří, zda je zůstavitel způsobilý takovou smlouvu uzavřít.⁶¹

Jak již bylo zmíněno, dědická smlouva je nejsilnějším dědickým titulem a má přednost před ostatními dědickými tituly. V případě sporu mezi dědicem, který se opírá o dědickou smlouvu a dědicem, který se opírá o závěť, případně zákonnou posloupnost, bude dědic se slabším dědickým titulem notářem odkázán, aby případnou platnost dědické smlouvy rozporoval u soudu na základě separátní žaloby. Vždy tedy podává žalobu dědic, který se opírá o slabší dědický titul, než jakým je dědická smlouva (§ 1673 odst. 1 občanského zákoníku). Význam dědické smlouvy navíc posiluje i fakt, že smluvní strany mohou ve smlouvě vyloučit právo smluvního dědice dědictví odmítnout (§ 1485 odst. 1 občanského zákoníku).⁶²

⁵⁸ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku. s.393

⁵⁹ SVOBODA, Jirí a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 85

⁶⁰ Příslušný notář, který dědickou smlouvu sepiše, zajistí pro případ smrti její zápis do Evidence právních jednání, která je vedena Notářskou komorou České republiky.

⁶¹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5168-9.s.75-76.

⁶² DVOŘÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 96

Avšak přestože je dědická smlouva nejsilnějším dědickým titulem, není příliš hojně využívána. Odpověď proč tomu tak je spatřuji zejména v tom, že široká veřejnost ji dosud nemá příliš v povědomí. Dalším faktorem je zajisté také její striktní formální stránka (nutnost notářského zápisu) a také skutečnost, že dědici neposkytuje žádnou jistotu, že mu pozůstalost skutečně připadne, jelikož zůstavitel s ní může za svého života libovolně nakládat.

Otázkou tedy zůstává, zda lze zůstavitele přímo ve smlouvě omezit v nakládání s majetkem za jeho života. Dle důvodové zprávy v souvislosti s ustanovením § 1588 občanského zákoníku: „nelze zůstaviteli bránit, aby se svým majetkem nakládal za svého života zcela libovolně. Z téhož důvodu nelze na budoucí dědictví požadovat zajištění.“ Z takovéto formulace na první pohled jasně vyplývá, že se jedná o úpravu čistě kogentní. V tomto směru lze také spatřovat překážku pro využití institutu dědické smlouvy, neboť dle Bílka může být laickým okem vnímáno, že institut dědické smlouvy je čistě závazný a nezměnitelný. Avšak není tomu zcela tak, jelikož možnost libovolného nakládání s majetkem zůstavitele není neomezená, viz. odst. 2 příslušného ustanovení. Toto ustanovení poskytuje smluvnímu dědici možnost obrany v případě, kdy zůstavitel jedná po uzavření smlouvy neslučitelně s ujednáním v dědické smlouvě. V případě darování majetku zůstavitele třetí osobě, kdy takového jednání by znamenalo porušení závazků v dědické smlouvě má dědic možnost dovolávat se neúčinnosti takového jednání.⁶³

2.4.1. Strany a náležitosti dědické smlouvy

Co se týče stran dědické smlouvy, jsou jimi zůstavitel a (smluvní) dědic nebo (smluvní) odkazovník.⁶⁴ Předpokladem platného uzavření či následných změn dědické smlouvy je osobní jednání stran.⁶⁵ Strany dědické smlouvy musejí být, jak vyplývá ze zákona, plně svéprávné. Dědickou smlouvu může uzavřít pouze zůstavitel, který je plně svéprávný a zletilý (ust. § 1582 občanského zákoníku).

⁶³ BÍLEK, Petr. Dědické právo. In FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. IŠBN 978-80-7400-570-1. s. 295-296.

⁶⁴ Tamtéž. s. 97

⁶⁵ DOBEŠOVÁ, Lenka. *Dědická smlouva, aneb „staronový dědický titul“*. Roč. 20, č. 3. [online]. Časopis pro právní vědu a praxi. ISSN: 1805-2789. [cit. 15.2.2023]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5869>.

V případě omezené svéprávnosti⁶⁶, lze dědickou smlouvu uzavřít a závazek změnit pouze se souhlasem opatrovníka.^{67,68}

Pokud by se jednalo o člověka, který by byl omezen ve svéprávnosti pro chorobnou závislost na požívání alkoholu, užívání psychotropních látek či podobných jedů apod., může pořídit dědickou smlouvu jen o polovině své pozůstalosti. Z tohoto majetku se poté počítá čtvrtina vyhrazená pořízení podle jeho zvlášť projevené vůle.⁶⁹

Jelikož se jedná o smlouvu, tedy o dvoustranné či vícestranné právní jednání, nemůže ji zůstavitel jednostranně zrušit či odvolat. To dává smluvním dědicům vyšší jistotu, že se stanou dědici alespoň podle smlouvy. Na druhou stranu dědická smlouva nikterak neomezuje zůstavitele v nakládání s majetkem za jeho života. Zůstavitel tak může majetek, který měl po skončení jeho života připadnout smluvnímu dědici, převést na jinou osobu ať už úplatně či bezúplatně.⁷⁰ Smluvní dědic se může dovolávat neúčinnosti pouze v případě, že by zůstavitel po uzavření dědické smlouvy uzavřel s třetí osobou darovací smlouvu, která by byla s dědickou smlouvou neslučitelná (ust. § 1588 občanského zákoníku).

2.4.2. Omezení dispoziční volnosti zůstavitele a konverze dědické smlouvy na závět'

Dle ustanovení § 1585 občanského zákoníku se stanovuje, že: „*Dědickou smlouvu nelze pořídit o celé pozůstalosti. Čtvrtina pozůstalosti musí zůstat volná, aby o ní zůstavitel mohl pořídit podle své zvlášť projevené vůle. Chce-li zůstavitel zanechat smluvnímu dědici i tuto čtvrtinu, může tak učinit závětí.*“ Sama důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí, že zákon omezuje možnosti dispozice s pozůstalostí tak, aby se zůstavitel s dědickou smlouvou jakožto s nejsilnějším dědickým titulem nezbavil práva pořídit individuálně. Z tohoto důvodu mu má být

⁶⁶ Tzn. osoby, které nedovršili osmnácti let věku či osoby, jejichž svéprávnost byla omezena soudem. Dle ust. § 1585 odst. 2 občanského zákoníku tvoří výjimku skupina osob, jejichž svéprávnost byla omezena pro chorobnou závislost na používání alkoholu, psychotropních látek nebo podobných přípravků a jedů anebo na hráčské vášni.

⁶⁷ Ust. § 1584 odst. 1 občanského zákoníku.

⁶⁸ DOBEŠOVÁ, Lenka. *Dědická smlouva, aneb „staronový dědický titul.“*. Roč. 20, č. 3. [online]. Časopis pro právní vědu a praxi. ISSN: 1805-2789. [cit. 15.2.2023]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5869>

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Notářská komora České republiky. *Dědická smlouva.* [cit. 15.2.2023]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/sluzby/dedicke-pravo/dedicka-smlouva>

ponechána volná jedna čtvrtina pozůstalosti, aby mohl povolat ať již dědice či odkazovníky mimosmluvně.⁷¹ V případě, když by dědickou smlouvou bylo pořízeno o více než třech čtvrtinách majetku, byla by smlouva neplatná v části, ve které odporuje ustanovení § 1585 odst. 1 občanského zákoníku. Na první pohled takto neplatná dědická smlouva, bude moci být považována za platnou závěť se všemi důsledky z toho plynoucími, pokud splní potřebné náležitosti závěti. Jelikož ale dědická smlouva vyžaduje formu veřejné listiny, je velmi pravděpodobné, že potřebné náležitosti závěti budou splněny.⁷²

V této souvislosti, ale vyvstává otázka, ke kterému časovému okamžiku má zůstat zmiňovaná čtvrtina pozůstalosti volná. Zda k okamžiku uzavření dědické smlouvy nebo až k okamžiku smrti zůstavitele. Dle Šešiny lze z logiky věci usoudit, že čtvrtina pozůstalosti musí být volná k okamžiku uzavření dědické smlouvy, když zákon dává zůstaviteli právo s pozůstalostí ještě za jeho života disponovat.⁷³ Ovšem lze se setkat i s názorem opačným. Například Svoboda a Klička jsou totiž toho názoru, že podmínku volné čtvrtiny musí dědická smlouva splňovat až k okamžiku smrti zůstavitele, jelikož pokud by se požadavek zákona pořídil nejvýše o třech čtvrtinách pozůstalosti vztahoval k okamžiku uzavření dědické smlouvy, potom by v okamžiku smrti zůstavitele nemuselo být pořízeno podle jeho skutečné vůle, jelikož v průběhu zůstavitelova života dochází k pohybům ve skladbě jeho majetku a podmínka volné čtvrtiny by nemusela být splněna.⁷⁴

Navíc dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku se musí jednat o čtvrtinu čistou. Tedy, nesmí být zatížena povinným dílem či dalším možným omezením.

⁷¹ Takto zvolená právní úprava je promítnutím takzvané falcidiánské kvarty (*quarta Falcidia*). Tento institut pochází z římského práva, díky němu zůstaviteli nemohl veškerý majetek zatížit odkazy. (ŠVESTKA, Jirí. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 210.)

⁷² BEDNÁŘ, Václav. *Dědická smlouva a některé problémy při jejím uzavírání, zejména pak problematika výkladu § 1581 odst. 1 o. z.* [online]. Bulletin advokacie, 2017, č. 11. [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dedicka-smlouva-a-nektere-problemy-pri-jejim-uzavirani-zejmena-pak-problematika-vykladu-1585-odst.-1-o.-z/?browser=mobi>.

⁷³ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 99

⁷⁴ SVOBODA, Jirí a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 88.

2.4.3. Podmínky v dědické smlouvě s poukázáním na odlišnost podmínek v závěti

Dědická smlouva může být vázaná na podmínku.⁷⁵ Podmínky jsou nahodilé složky právního jednání, označovány jako „*accidentalia negotii*“. Podmínkou se v podstatě podmiňují právní následky, které jsou závislé na skutečnosti, o které není známo, zda nastane, nebo zda se již stala.⁷⁶ Avšak podmínka, jakožto právní jednání musí odpovídat dle ustanovení § 547 občanskému zákoníku dobrým mravům a zákonu.

Obecně se podmínky dělí na odkládací a rozvazovací. U podmínky odkládací, závisí na jejím splnění, zda nějaké následky nastanou. Může se jednat o dosažení určitého stupně vzdělání či absolvování léčebného programu. Druhou podmínkou je podmínka rozvazovací, která závisí na jejím splnění, zda právní následky již nastalé, pominou. Například zůstavitel povolá dědice pouze s podmínkou, že o něj bude na sklonku života pečovat a finančně mu vypomáhat.⁷⁷

V případě nejasností, zda se jedná o podmínku odkládací či rozvazovací občanský zákoník stanovuje, že pokud z obsahu právního jednání nebo z jeho povahy neplyne něco jiného, lze stanovit domněnku, že se jedná o podmínku odkládací (ust. § 548 občanského zákoníku). Zakotvení tohoto ustanovení navíc souvisí s obecně přijatou zásadou „*in favorem negotii*“, tedy se zásadou stanovenou v ustanovení § 574 občanského zákoníku, že na právní jednání je třeba hledět spíše jako na platná než jako na neplatná. Dle Zuklínové lze v souvislosti s touto zásadou logicky vyvodit, že zákonodárce, jelikož cílí k tomu, aby právní jednání spíše měla právní následky, než neměla, tak spor o povahu podmínky, zda bude rozvazovací nebo odkládací, má být rozhodnut ve prospěch podmínky odkládací. Obě podmínky mohou být navíc vymezeny též negativně.⁷⁸

Pokud ovšem nastane situace, kdy nebude jisté, zda bude podmínka splněna, ale na jejím splnění závisí zda nastanou právní následky, panuje v tomto případě

⁷⁵ § 1578 občanského zákoníku, kdy je stanoveno že o podmínkách v dědické smlouvě platí ustanovení § 548 odst. 1 občanského zákoníku. V tomto ustanovení se v první větě stanovuje: „*Vznik, změnu nebo zánik práv lze vázat na splnění podmínky*“.

⁷⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-187-3.s. 182–183.

⁷⁷ DVOŘÁK, Jan In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 213.

⁷⁸ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Podmínka a doložení času*. Právní prostor. Ze dne 24.6.2015 [online]. [cit. 11.2.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/komentar-k-548>

stav nejistoty (*conditione pendente*). V tomto případě hovoříme o podmínce pendentní neboli „visící“ jelikož, jak je uvedeno výše, není jisto, zda a jak nakonec dopadne.⁷⁹

Obdobně jako předmět právního jednání nesmí být nemožný, nesmí být nemožná ani podmínka.⁸⁰ Jak je stanoveno v ustanovení § 548 odst. 1 občanského zákoníku, je-li zánik práva či povinnosti vázán na nemožnou podmínku, nepřihlíží se k ní (ust. § 548 odst. 1 občanského zákoníku). Právní teorie dodává, že podmínka nesmí být ani nemravná, protiprávní, nedovolená či nezákonná.⁸¹

V ustanovení § 1578 občanského zákoníku⁸² je jasně stanoveno, že právní úprava podmínek, které se uplatňují v rámci dědické smlouvy, se neuplatní v případě závěti. Ty jsou upraveny v ustanovení § 1561 a následující občanského zákoníku. Může se jednat o stejné podmínky, které by zůstavitel mohl vložit do závěti či dovětku, avšak s rozdílem, že musí být splněny až po zůstavitelově smrti. Kdežto v případě podmínek, které obsahuje dědická smlouva, je může dědic splnit ještě za života zůstavitele.⁸³

2.4.4. Dědická smlouva uzavřená mezi manželi

Občanský zákoník umožňuje uzavření dědické smlouvy mezi manželi v ustanovení § 1592 - § 1593 občanského zákoníku. Manželé se mohou pomocí dědické smlouvy povolat za dědice či odkazovníky, jako tomu je u „klasické“ dědické smlouvy.⁸⁴ Tuto dědickou smlouvu mohou uzavřít i snoubenci, avšak dle ustanovení § 1592 odst. 2 občanského zákoníku se takováto smlouva stane účinnou až vznikem manželství.⁸⁵ Co se týče registrovaného partnerství, tak Dvořák uvádí,

⁷⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Podmínka a doložení času*. Právní prostor. Ze dne 24.6.2015 [online]. [cit. 11.2.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/komentar-k-548>

⁸⁰ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-656-6. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-20]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X]

⁸¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Podmínka a doložení času*. Právní prostor. Ze dne 24.6.2015 [online]. [cit. 11.2.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/komentar-k-548>

⁸² § 1587 občanského zákoníku „*O podmínkách v dědické smlouvě platí § 548 a 549.*“

⁸³ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 97.

⁸⁴ ALLERTOVÁ, Sára. *Dědické tituly*. Iurium wiki. [online]. 6.2.2021. [cit. 14.2.2023]. Dostupné z: https://wiki.iurium.cz/w/Dědické_tituly#D.C4.9Bdick.C3.A1_smlouva_mezi_man.C5.BEeli.

⁸⁵ DVOŘÁK, Jan. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 219-220.

že to, co platí o manželství a o právech a povinnostech manželů, platí i obdobně pro registrované partnery a odkazuje na ustanovení § 3020 občanského zákoníku.^{86,87}

Rozlišují se celkem dvě podoby dědické smlouvy mezi manželi, a to konkrétně:

- jednostranná dědická smlouva, kdy jeden manžel povolává druhého za dědice, případně za odkazovníka a druhý z manželů přijímá, a
- oboustrannou dědickou smlouvu, podle které se manželé povolávají za dědice navzájem.⁸⁸

Předmětem smlouvy bude zpravidla majetek manželů, který mají ve svém společném jmění manželů, popřípadě i o majetku, který má každý z nich ve výlučném vlastnictví. Smlouva by měla navíc i obsahovat pravidla pro jejich vypořádání dle jejich vůle.⁸⁹ Jinak se tato dědická smlouva od té „obyčejné“ příliš neliší. Manželé musí být v okamžiku uzavření smlouvy plně svéprávní, smlouva musí být uzavřena ve formě notářského zápisu a nelze ji pořídit o celé pozůstalosti, jelikož čtvrtina musí zůstat volná, aby s ní každý z manželů mohl naložit dle své zvlášť projevené vůle.⁹⁰

Specifikem této smlouvy je, že v případě rozvodu manželství se tato smlouva neruší, pakliže si manželé neujednali ve smlouvě opak. Domluví-li se manželé ve smlouvě, že případným rozvodem se smlouva zruší, dojde k jejímu zrušení dnem následujícím po právní moci rozsudku o rozvodu manželství. V případě, že ve smlouvě není takto dohodnuto, může se každá ze stran obrátit na soud.⁹¹ Ovšem dle ustanovení § 1593 odst. 1 občanského zákoníku soud návrhu nevyhoví, směruje-li návrh proti tomu z manželů, který nezapříčinil rozvrat manželství a s rozvodem nesouhlasí.

Podá-li návrh na rozvod pouze jeden z manželů a druhý s návrhem nesouhlasí platí, že soud, který rozhoduje o rozvodu manželství, zjišťuje existenci a příčiny

⁸⁶ § 3020 občanského zákoníku stanoví: „*Ustanovení části první, třetí a čtvrté o manželství a o právech a povinnostech manželů platí obdobně pro registrované partnerství a práva a povinnosti partnerů.*“

⁸⁷ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 99.

⁸⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 118.

⁸⁹ RUBICKOVÁ, Michaela. *Dědická smlouva mezi manželi – smlouva mezi manželi o přechodu dědictví po smrti jednoho z nich*. [online]. [cit.16.2.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniochranamajetku.eu/blog/16-dedicka-smlouva-mezi-manzeli-smlouva-mezi-manzeli-o-prechodu-dedictvi-po-smrti-jednoho-z-nich> .

⁹⁰ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 108.

⁹¹ Tamtéž.

rozvratu manželství. V tomto případě se soud, který bude rozhodovat o zrušení dědické smlouvy dozví z odůvodnění, který z manželů zapříčinil rozvrat. Podá-li však jeden z manželů návrh na rozvod a druhý se k němu připojí, soud manželství rozvede, aniž by zjišťoval příčinu rozvratu.⁹²

Při prohlášení manželství za neplatné se sjednaná práva a povinnosti mezi manželi ruší. Ledaže by však některý z manželů zemřel před právní mocí rozsudku o prohlášení manželství za neplatné, pak dědická smlouva platit bude a dle ní bude projednána i pozůstalost.⁹³

2.4.5. Dědická smlouva ve prospěch třetí osoby

Dědickou smlouvou je smlouva, která vede ve prospěch třetí osoby, tedy „beneficianta“. Dědická smlouva ve prospěch třetí osoby je institutem, který byl do občanského zákoníku převzat po vzoru ze švýcarské právní úpravy. Stranami smlouvy budou v tomto případě zůstavitel a druhá smluvní strana (například zákonný dědic).⁹⁴

Takováto smlouva připadá v úvahu zejména v případě, když zůstavitel a druhá smluvní strana hodlají učinit smluvním dědicem nezletilou osobu, nebo osobu, která je omezená ve svéprávnosti, u které ji její omezení brání v uzavření dědické smlouvy.⁹⁵ V posléze uvedeném případě platí o uzavření dědické smlouvy i ustanovení o smlouvě uzavřené ve prospěch třetí osoby, konkrétně § 1767 a následující občanského zákoníku.⁹⁶ Co se týče třetí osoby, nejedná se o smluvní stranu, proto ji také nemohou být smlouvu uloženy povinnosti. Nelze u ní tedy ani vyloučit právo dědictví odmítnout. Takovouto osobu lze nazvat též jako osobu „reálného dědice“.⁹⁷

⁹² ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 108-109.

⁹³ SVOBODA, Jirí a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 90-91.

⁹⁴ DVORÁK, Jan. In. ŠVESTKA, Jirí. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 205.

⁹⁵ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 94.

⁹⁶ DVORÁK, Jan. In. ŠVESTKA, Jirí. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 205.

⁹⁷ BÍLEK, Petr. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 284.

Třetí osobě vzniká dědické právo, jako každému jinému dědici, okamžikem smrti zůstavitele.⁹⁸

2.4.6. Zrušení dědické smlouvy

Ustanovení § 1759 občanského zákoníku stanovuje že: „*Smlouva strany zavazuje. Lze ji měnit nebo zrušit jen se souhlasem všech stran, anebo z jiných zákonných důvodů.*“ Jelikož je dědická smlouva smlouvou, nelze na ni hledět jako na něco definitivního, co by nebylo možné změnit nebo zrušit. Možností, jak dědickou smlouvu zrušit obsahuje občanský zákoník několik, kdy některé z nich rozeberu níže.⁹⁹ Nutno však dodat, že zrušení, stejně jako změna smlouvy, vyžaduje osobní jednání stran. Zastoupení je vyloučeno.¹⁰⁰

Jednou z možností, jak zrušit dědickou smlouvu je dohodou. Dědickou smlouvu je tedy možno zrušit bez dalšího právním jednáním stran nebo ji nahradit smlouvou novou. V obou případech se tak musí stát ve formě notářského zápisu.¹⁰¹

Dále může dojít ke zrušení dědické smlouvy závětí, a to dle ustanovení § 1590 občanského zákoníku. U účinnosti zrušení se však vyžaduje souhlas smluvního dědice, který bude opět učiněn ve formě veřejné listiny.¹⁰²

Dědickou smlouvu lze zrušit i výpovědí, pokud tak stanoví smlouva. Například, pokud by se smluvní dědic zavázal k opětujícím plnění, které by neplnil. Též lze dědickou smlouvu zrušit v případě smrti smluvního dědice či odkazovníka nebo rozvodem manželství, pokud se takto manželé ve smlouvě stanovili.¹⁰³

⁹⁸ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 94.

⁹⁹ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 89.

¹⁰⁰ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 110.

¹⁰¹ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 89.

¹⁰² DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 99.

¹⁰³ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 90.

2.5. Závěť

Závěť (označována i jako testament, poslední vůle či pořízení nebo zastarale kšaft¹⁰⁴) je jednostranné, neadresované právní jednání, kterým zůstavitel zanechává své celé jmění nebo jeho část konkrétní osobě či osobám pro případ své smrti.¹⁰⁵ Ustanovení § 1494 odst. 1 občanského zákoníku dále stanoví, že závěť je odvolatelná. Závěť je nejvíce využívaným pořízením pro případ smrti, jak mimo jiné uvádí důvodová zpráva k občanskému zákoníku. Závěť je upravena jakožto první z dědických titulů v zákoně, konkrétně v ustanoveních § 1494 - § 1581 občanského zákoníku.

Závěť zůstavitel zůstává jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti či odkaz.¹⁰⁶ U závěti se v nejširší možné míře projevuje zásada svobodné volby dědice. Zůstavitel má prostřednictvím závěti možnost pořídit o celém svém majetku a může sám stanovit, kdo a popřípadě za jakých podmínek (možno i za určitých omezení) má být zůstavitelovým právním nástupcem.¹⁰⁷ Smyslem závěti je mimo jiné také prevence možných majetkových sporů, ke kterým by mohlo dojít po smrti zůstavitele.¹⁰⁸ Občanský zákoník rozlišuje několik druhů závětí, které budou rozebrány níže.

Co se týče právní síly, závěť má přednost před děděním ze zákona. Pakliže zůstavitel sepíše platnou závěť o celém svém majetku, tak k intestátnímu dědění již nedochází. Jak bylo uvedeno výše, závěť je možné pořídit o celém majetku, tím se liší od dědické smlouvy, u které musí zůstat jedna čtvrtina majetku zůstavitele nezatížená.

Závěť, jakožto právní jednání, musí být obecně učiněna zletilým a plně svéprávným člověkem. Na osoby, které jsou nezletilé nebo nejsou plně svéprávné, se uplatní určitá omezení (například možnost pořídit závěť jen v určité formě, či jen o části majetku). Tato omezení jsou uvedena v ustanoveních § 1526 - § 1528

¹⁰⁴ Wikipedie. *Závěť*. [online]. [cit. 18.2.2023]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Závěť>

¹⁰⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 57

¹⁰⁶ Notářská komora České republiky. *Závěť*. [online]. [cit. 22.2.2023]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/sluzby/dedicke-pravo/zavet>

¹⁰⁷ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 57

¹⁰⁸ Notářská komora České republiky. *Závěť*. [online]. [cit. 22.2.2023]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/sluzby/dedicke-pravo/zavet>

občanského zákoníku.¹⁰⁹ Ten, kdo dovršil patnácti let věku, ale nenabyl plné svéprávnosti, může bez souhlasu zákonného zástupce pořídit závět ve formě veřejné listiny (notářského zápisu).¹¹⁰ Z předchozí věty lze *a contratrio* dovodit, že osoba starší patnácti let, která dosud nenabyla plné svéprávnosti, může pořídit závět i v jiné formě, pokud k tomu má souhlas zákonného zástupce. Na druhou stranu osoby, které byly omezeny ve svéprávnosti, mohou pořídit závět pouze ve formě veřejné listiny¹¹¹, ledaže by nastal tzv. „světlý okamžik“¹¹², tedy že by se osoba omezená ve svéprávnosti uzdravila do té míry, že by byla schopna projevit svoji vůli, pak by mohla takováto osoba pořídit závět v jakékoliv formě (ust. § 1527 občanského zákoníku). Poslední zákonné omezení vztahující se k testamentární svobodě, se týká osob, které byly omezeny ve svéprávnosti kvůli své závislosti na požívání alkoholu, psychotropních látkách nebo na podobných přípravcích či jedech či propadli hráčské vášni, která představuje závažnou duševní poruchu. Tyto osoby mohou pořizovat pouze o polovině své pozůstalosti. Zbývající část pozůstalosti připadne zákonným dědicům. V případě, že by takových dědiců nebylo a dědit by měl pouze stát, může pak takovýto zůstavitel rozhodnout o celé své pozůstalosti (ust. § 1528 odst. 2 občanského zákoníku).¹¹³

Pokud by závět poříдила osoba, která není plně svéprávná a nejednalo by se o žádnou z výše uvedených výjimek, pak by byla takováto závět absolutně neplatná, jelikož by se jednalo o právní jednání, které je v rozporu se zákonem (ust. § 581 občanského zákoníku).¹¹⁴

Další náležitostí závěti je, že projevená vůle zůstavitele musí být vážná, prosta omylu, pravá, určitá a srozumitelná. Tyto náležitosti jsou dle důvodové zprávy důležité zejména z důvodu, že soud, dědici či odkazovníci se seznámí

¹⁰⁹ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 54

¹¹⁰ Ust. § 1526 občanského zákoníku.

¹¹¹ Ust. § 1528 odst. 1 občanského zákoníku.

¹¹² KREJČÍ, Pavla. *Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, §65. Jednání osob s omezenou svéprávností nad rámec jejich práv*. [online]. 1.2.2016. [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <https://www.fulsoft.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-65-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EtuVCojFP1DmnWo4O-Y18zUj9G2aZiHoDw/>. Tento pojem občanský zákoník nedefinuje, jelikož nechce zacházet do medicínských termínů, nicméně s ním počítá. Jedná se o okamžik, kdy se osoba dostane do takového psychického stavu, že je schopna projevit svou vlastní vůli.

¹¹³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 60.

¹¹⁴ Tamtéž.

s poslední vůlí zůstavitele až po jeho smrti, kdy již z logiky věci není možné její obsah dodatečně objasnit.¹¹⁵

Pokud by v závěti chyběla vůle zůstavitele nebo by nebyla zjevně projevená, vážná, nebo pokud by nebylo možné pro neurčitost či nesrozumitelnost zjistit její obsah, nejednalo by se o právní jednání, ale o zdánlivé (nicotné) jednání (*non negotium*), a to dle ustanovení § 551 až 553 občanského zákoníku. Přičemž ke zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží.¹¹⁶

Jak je uvedeno výše, závěť musí být také prosta omylu. Jedná se zde o omyl podstatný, jehož existence v závěti vede k neplatnosti ustanovení, jehož se omyl týká (ust. § 1529 občanského zákoníku). Podstatný omyl se musí dle ustanovení § 1530 občanského zákoníku týkat:

- osoby, které se něco zůstavuje;
- podílu, kterým se zůstavuje;
- věci, která se zůstavuje; anebo
- podstatných vlastností věci, která se zůstavuje.

V případě omylu v závěti to ale neznamená, že je závěť automaticky neplatná celá. Dle ustanovení § 1529 občanského zákoníku, způsobuje omyl zůstavitele pouze neplatnost toho ustanovení, kterého se týká. Navíc toto tvrzení podporuje i ustanovení § 574 občanského zákoníku, kdy je třeba na právní jednání hledět spíše jako na platná než jako na neplatná.

Další náležitostí závěti je její písemná podoba (až na výjimky v podobě privilegovaných závětí), jejímž obligatorním předpokladem je podpis. Závěť bez řádného podpisu nemůže vyvolat zamýšlené právní následky.¹¹⁷

2.5.1. Formy závěti

Závěť musí mít určitou formu. V případě, že závěť nedisponuje formou stanovenou zákonem, je absolutně neplatná, jelikož je předepsaná forma podmínkou platnosti závěti.¹¹⁸ Zákon upravuje závěť od ustanovení § 1532

¹¹⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 60.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Notářská komora České republiky. *Podpis jako podmínka platnosti závěti (s akcentem na holografy)*. [online]. [cit. 26.2.2023] Dostupné z: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_868_podpis-jako-podminka-platnosti-zaveti-s-akcentem-na-holografy.

¹¹⁸ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-747-7. [Převzato z Beck online].

občanského zákoníku, které je pro všechny formy závěti společné. Dále zákon rozlišuje závěti na (i) závěti pořizované soukromě a (ii) závěti pořizovány veřejně, z čehož vychází i systematika jejich úpravy.¹¹⁹

Formální náležitosti závěti jsou relativně striktně upraveny. Důvodem, proč je u závěti vyžadována takováto formálnost je skutečnost, že se toto právní jednání často odehrává v době, kdy je zůstavitel na pokraji svých životních sil a tomu odpovídá i duševní stav zůstavitele.¹²⁰ V tomto směru se projevuje zásada písemné formy závěti. Nabízí se otázka, zda je možno u závěti uplatnit ustanovení § 562 odst. 1 občanského zákoníku či nikoliv. V tomto ustanovení je stanoveno, že: „*Písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednajících osoby.*“ Bohužel odpověď je zde záporná. Závěť je sice možno sepsat celou až na podpis na počítači, ale takováto závěť musí splňovat náležitosti pro závěť nenapsanou vlastní rukou (ust. §1534 občanského zákoníku). Co se týče závěti, která je napsána vlastní rukou (tedy závěť holografní) tak zde je obligatorní náležitostí, aby byla sepsána celá jedině vlastní rukou zůstavitele^{121, 122}

Obecnou striktnost úpravy závěti koriguje zásada stanovena v ustanovení § 574 občanského zákoníku, ve které je stanoveno, že: „*Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.*“ Cílem občanského zákoníku je zachovat platnost závěti i v takových případech, kdy by při aplikaci obecných ustanovení o právních jednáních nastaly pochybnosti o platnosti takového pořízení. Občanský zákoník se navíc „snaží“ na několika místech závěť zůstavitele doplnit či zmírnit podmínky jejího pořízení tak, aby byla platnou. Například dle ustanovení § 1530 odst. 2 občanského zákoníku: „*Ustanovení závěti je platné, ukáže-li se, že osoba nebo věc byla jen nesprávně popsána.*“¹²³ Přesto, jak i uvádí sám Ústavní soud, je zapotřebí dbát dalších základních náležitostí závěti jako je srozumitelnost a určitost.¹²⁴

¹¹⁹ ŠEŠINA, Jiří. WAWERKA, Karel. In. ŠEŠINA, Martin. WAWERKA, KAREL. In ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 125.

¹²⁰ Tamtéž. s. 126

¹²¹ Výjimku zde tvoří pouze závěti s úlevami, které jsou upraveny v ustanovení § 1542 až 1549 občanského zákoníku, a kterými se budu v této práci věnovat níže.

¹²² ŠEŠINA, Jiří. WAWERKA, Karel. In. ŠEŠINA, Martin. WAWERKA, KAREL. In ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 126.

¹²³ Například dědic bude označen jako Pepík i když se jmenuje Josef.

¹²⁴ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 60.

Na druhou stranu soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti takového jednání, které se buď příčí dobrým mravům, nebo odporuje zákonu, narušuje veřejný pořádek anebo zavazuje k plnění od počátku nemožnému.¹²⁵

(a) Holografní závět'

Holografní závět' je upravena v ustanovení § 1533 občanského zákoníku, kde je stanoveno následující: „*Kdo chce pořizovat v písemné formě beze svědků, napíše celou závět' vlastní rukou a vlastní rukou ji podepíše*“. Jedná se tedy o vlastnoruční závět'. Je to nejjednodušší a zároveň i nejrychlejší způsob, jak může zůstavitel pořídit pro případ své smrti, neboť mu k sepsání postačí pouze listina (či jiný podklad, na který lze zachytit písmo zůstavitele) a psací potřeba.¹²⁶

Holografní závět' nemusí být výslovně jako závět' označena, tedy nemusí obsahovat nadpis, že se jedná o „závět'“. ¹²⁷ Je mylně společností předpokládáno, že závět' musí být naprosto úhledná a čitelná, a proto ji zůstavitelé nezřídka kdy sepíší v elektronické podobě a poté vlastnoručně podepíší. V takovémto případě se však nejedná o holografní závět' (ale závět' allografní) a tato závět' by byla neplatná. Občanský zákoník vyžaduje, aby byla celá závět' sepsána vlastní rukou zůstavitele¹²⁸ (tedy holografně) a nikoli pouze podepsána. V případě, že si je zůstavitel vědom toho, že jeho rukopis není zcela čitelný, je poté lepší obrátit se na notáře¹²⁹ nebo alespoň zvážit možnost závěti allografní, které se budu věnovat níže.

U podpisu je vhodné, aby se zůstavitel podepsal celým jménem a příjmením a navíc, nejsou-li tyto údaje obsaženy v textu závěti, připojil k podpisu i datum narození a bydliště. Již Nejvyšší soud¹³⁰ stanovil, že závět' musí obsahovat alespoň příjmení zůstavitele, pokud o totožnosti podpisu nejsou žádné pochybnosti. Dále

¹²⁵ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 60.

¹²⁶ Notářská komora České republiky. *Když si chcete sepsat závět' sami*. [online]. [cit. 28.2.2023]. Dostupné z.: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_400-kdyz-si-chcete-sepsat-zavet-sami

¹²⁷ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 76.

¹²⁸ Požadavek vlastnoručnosti závěti je vyžadován zejména proto, aby se v případě nějakých pochybností dalo rozpoznat, zda písmo skutečně patřilo zůstaviteli.

¹²⁹ Notářská komora České republiky. *Když si chcete sepsat závět' sami*. [online]. [cit. 28.2.2023]. Dostupné z.: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_400-kdyz-si-chcete-sepsat-zavet-sami

¹³⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu dne 27.1.1983, sp. zn. 4 Cz 82/82.

stanovil,¹³¹ že podpis, který neobsahuje jméno ani příjmení zůstavitele například „tvá matka“ nebo „tvůj otec“ nelze za podpis považovat. Ustanovení § 79 odst. 1 občanského zákoníku ale dovoluje užít pseudonym, a to i pro soukromý styk. Zůstavitel se tedy může podepsat svým pseudonymem, není-li jeho použití na škodu platnosti, a je zřejmé, kdo závěť pořizoval a nemůže-li druhá strana mít pochybnosti o osobě jednajícího.¹³²

Co se týče podkladu, na kterém je závěť napsána, nemusí se jednat nutně o papír. Musí se ale jednat o materiál, který je schopen trvale zachytit a uchovat napsaný text. Krom papíru, který je samozřejmě nejčastějším materiálem, může být závěť sepsána i na kusu látky či na dřevěné desce.¹³³

Závěť musí být dále jasná, stručná a srozumitelná, aby nedocházelo k situacím, kdy bude třeba zůstavitelovu vůli bude nutno zpětně zkoumat. V praxi, jak dokládá sama Notářská komora České republiky, zůstavitelé při pořizování holografních závětí často píší několikastránkové eseje, ze kterých ani není patrné, co komu chtěl zůstavitel vlastně odkázat a jak velké mají být jednotlivé podíly.¹³⁴

Poslední z náležitostí je, aby byla závěť datována, i když to zákon výslovně neupravuje (ust. § 1494 odst. 1 občanského zákoníku). Je to však vhodné z důvodu případných potíží, které by mohly vzniknout při projednávání pozůstalosti, zejména, když by zůstavitel sepsal vícero závětí, které si odporují. Není-li zřejmé, která ze závětí je tou pozdější, jsou tyto závěti neplatné. Stejně tak by byla neplatná nedatovaná závěť, závisely by na datumu právní účinky jejího pořízení. Například by tomu tak bylo, když by byl zůstavitel omezen ve svéprávnosti a nebylo by jasné, kdy závěť napsal. Zda k tomu došlo před nebo až po omezení jeho svéprávnosti.¹³⁵

V poslední řadě je nutné uvést, že aby mohla holografní závěť naplnit svůj účel, musí být nalezitelná. Měla by tedy být uložena na bezpečné místo, kde ji mohou dědicové nalézt (nebo svěřena důvěryhodným osobám). Problémem však může být situace, když závěť nalezne nesprávná osoba, která by ji mohla zničit,

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2009, sp. zn. 21 Cdo 51/2008.

¹³² ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 62

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Notářská komora České republiky. *Když si chcete sepsat závěť sami*. [online]. [cit. 28.2.2023]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_400-kdyz-si-chnete-sepsat-zavet-sami.

¹³⁵ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 62.

anebo se závěť nenajde vůbec.¹³⁶ Proto je nejlepším řešením uložit závěť u notáře, jelikož mezilidské vztahy, bohužel, nejsou stálé a i z osob důvěryhodných se časem mohou stát osoby nedůvěryhodné. Využití služeb notáře je nejen záruka, že závěť bude uložena na bezpečném místě, ale též bude závěť uvedena v Centrální evidenci závětí, což dává zůstaviteli i dědicům jistotu, že v případě, když by dědictví projednával jiný notář, než ten, u kterého byla závěť uložena, tak se o ní dozví a dědice s ní seznámí.¹³⁷

(b) Allografní závěť obecná

Jak bylo nastíněno výše, zůstavitel nemusí vždy nutně sepsat závěť pouze vlastní rukou. V případě, když si je zůstavitel vědom nečitelnosti svého písma nebo není schopen závěť sepsat vlastní rukou, může využít institutu allografní závěti.¹³⁸

Allografní závěť byla znovu navrácena do občanského zákoníku¹³⁹ s účinností od 1.1.1992.¹⁴⁰ Tato forma závěti umožňuje sepsání poslední vůle například na počítači nebo na stroji. Je zde však nutno splnit obligatorní podmínku dvou svědků¹⁴¹, kdy je zapotřebí, aby zůstavitel před nimi prohlásil, že se jedná o listinu, která obsahuje jeho poslední vůli.¹⁴² Dle ust. § 1539 odst. 1 občanského zákoníku je stanoveno, že: „*svědek se podepíše na listinu obsahující závěť; k podpisu zpravidla připojí doložku poukazující na jeho vlastnost jako svědka a údaje, podle nichž ho lze zjistit.*“ Jedná se o identifikační údaje, kterými jsou nejlépe datum narození, bydliště a označení, že se jedná o svědka. V zákoně, je stanoveno „zpravidla“ - z tohoto lze usoudit, že je tak zákonem doporučováno,

¹³⁶ *Jak napsat závěť? Co musí obsahovat poslední vůle? [online]. 16.5.2019. [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/zavet/>*

¹³⁷ Notářská komora České republiky. *Když si chcete sepsat závěť sami.* [online]. [cit. 17.2.2023]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_400-kdyz-si-chcete-sepsat-zavet-sami

¹³⁸ *Jak napsat závěť? Co musí obsahovat poslední vůle? [online]. 16.5.2019. [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/zavet/>*

¹³⁹ Zákon č. 509/1991 Sb. „*Zůstavitel může závěť buď napsat vlastní rukou, nebo ji zřídit v jiné písemné formě za účasti svědků nebo ve formě notářského zápisu.*“

¹⁴⁰ Usnesení Ústavního soudu II. ÚS 134/99 ze dne 22.9.1999. Neplatnost allografní závěti.

¹⁴¹ Dle Nejvyššího soudu, který ve svém rozhodnutí ve věci sp. zn. 21 Cdo 2704/2017 ze dne 4.7.2018 konstatoval, že přítomnost většího počtu svědků namísto, než je zákonem stanoveno včetně připojení jejich podpisu nečiní ze závěti a priori závěť neplatnou. Dokonce nemá negativní ale ani pozitivní dopady na platnost závěti. Naopak by mohl mít větší počet svědků i pozitivní dopad, kdyby byla mezi svědky osoba nezpůsobilá takovouto funkci vykonávat. Poté by byl požadovaný počet svědků naplněn z důvodu onoho původně nadbytečného svědka. A zrovna tak i větší počet svědků by v případě potřeby pomohl osvětlit, zda listina je skutečně poslední vůlí zůstavitele.

¹⁴² *Jak napsat závěť? Co musí obsahovat poslední vůle? [online]. 16.5.2019. [cit. 2.3.2023]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/zavet/>*

nikoli vynucováno. Nicméně by tyto údaje neměly chybět, jelikož zvyšují důvěryhodnost závěti a usnadní v případě nutnosti vyhledání svědků.¹⁴³

Jak je uvedeno výše, svědek se na listinu obsahující závěť podepíše. Oproti ObčZ 1964, který pojednával ve svém ustanovení o nutnosti podpisu tak, že svědci se přímo „musejí na závěť podepsat“ je nynější právní úprava odlišná a používá odlišnou formulaci. Nicméně je nutno podotknout, že bez podpisu se nejedná o platné právní jednání, jelikož teprve až podpis toto jednání završuje¹⁴⁴. Shodně se vyjádřil i Krajský soud v Praze¹⁴⁵, který stanovil, že podle již zmiňovaného ustanovení § 1539 odst. 1 občanského zákoníku, konkrétně věty druhé, se svědci musejí podepsat, jinak je allografní závěť, v návaznosti na ustanovení § 588 občanského zákoníku, absolutně neplatná. Absence podpisu svědků navíc nemůže být ani zhojena tím, že by svědci později během pozůstalostního řízení potvrdili, že byli přítomni u pořizování závěti.¹⁴⁶

Svědkem se může stát osoba, která na prohlášení a jeho obsahu nemá žádný zájem a která netrpí nevidomostí, hluchotou, je němá či neznalá jazyka, ve kterém je prohlášení učiněno¹⁴⁷. Hlavním úkolem svědka je potvrdit že zůstavitel a pořizovatel jsou jednou osobou a že jedná o jeho poslední vůli (ustanovení § 1539 odst. 1 občanského zákoníku).¹⁴⁸ Z tohoto ustanovení v podstatě vyplývá, že se musí jednat o osoby, které zůstavitele znají anebo jim byla před zahájením právního jednání totožnost zůstavitele představena. Svědci allografní závěti sice nemusí znát obsah závěti, avšak lze alespoň zčásti předpokládat, že určité informace o obsahu závěti získali (alespoň o její závěrečné části) při jejím podepisování, nebo že jim je zůstavitel sdělil sám. Proto lze od svědků v případě jejich výsledku získat i jiné informace než pouhé potvrzení toho, že se osoba zůstavitele a zhotovitele skutečně shodují.¹⁴⁹ Dle ustanovení § 146 z. č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, se stanovuje, že: „Zjistí-li se, že zůstavitel zanechal listinu o pořízení pro

¹⁴³ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 63.

¹⁴⁴ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 63.

¹⁴⁵ Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 102 Co 4/2019-146 ze dne 18.7.2019.

¹⁴⁶ Usnesení Ústavního soudu II. ÚS 2625/20 ze dne 19.1.2021.

¹⁴⁷ I viz ustanovení § 66 notářského řádu.

¹⁴⁸ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In: ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 137-138.

¹⁴⁹ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 63-64).

případ smrti nebo o prohlášení o vydědění učiněném před svědky, soud je vždy vyslechne; to neplatí, prohlásí-li všichni dědici, že na výslechu svědků netrvají, nebo brání-li provedení výslechu svědka závažné okolnosti.“ Může se tedy jednat o informace, které se týkají zdravotního či duševního stavu zůstavitele, o důvodech závěti, místu sepsání či o okolnostech jednání, kterému byli přítomni.¹⁵⁰

Dle ustanovení § 1540 odst. 1 občanského zákoníku není způsobilý svědčit zásadně dědic nebo odkazovník a ani osoba blízká či zaměstnanec zůstavitele. Zákon ale připouští dle následujícího odstavce, aby mohli i tyto osoby za zprísněných podmínek mohli svědčit, a to v případě, bude-li závěť učiněna před třemi svědky (namísto běžných dvou). Dle mého názoru mi ale tato úprava přijde poněkud nelogická v tom smyslu, proč by zůstavitel měl žádat dědice jako svědka, když by beztak musel požádat o svědectví ještě další dvě osoby, aby naplnil potřebný počet svědků, což by musel provést stejně i kdyby dědice jako svědka nepožádal. Také se připouští, aby mohli být výše zmíněné osoby svědky v případě, jestliže zůstavitel vlastní rukou napíše tu část závěti, ve které dotyčnou osobu za dědice nebo odkazovníka povolává (tento případ ovšem neplatí, jedná-li se o závěť ve formě veřejné listiny).¹⁵¹ Pro svědky a další osoby, které působily při pořizování závěti (pisatel, předčítatel, tlumočník, schovatel nebo úřední osoba) se též vztahuje ustanovení § 1550 občanského zákoníku, které stanovuje mlčenlivost¹⁵² při pořizování závěti, vztahující se k obsahu zůstavitelovi poslední vůle. Při porušení povinnosti mlčenlivosti a vyzrazení části závěti bez předchozího souhlasu zůstavitele bude takováto osoba povinna odčinit zůstaviteli újmu, kterou mu tím způsobila.¹⁵³

Shrňme-li celkově ustanovení § 1539, 1540 a 1541 občanského zákoníku a přičteme-li k tomu poměrně komplikovaný proces sepsování závěti navíc s přihlédnutím, že závěť mohou sepsat i ti, kteří nejsou práva znalí včetně uvážení rizika možné neplatnosti závěti, je doporučeno, aby při sepsování allografní závěti nebyly za svědky raději přibrány osoby: nesvéprávné, jazyka nebo způsobu

¹⁵⁰ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 63-64).

¹⁵¹ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jirí. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 137-138

¹⁵² Stejně tak se vztahuje mlčenlivost na notáře dle ustanovení § 56 z.č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

¹⁵³ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jirí. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 155.

dorozumívání neznalé, dědici ze závěti, která je sepisována, osoba dědici či odkazovníku blízká (dle ustanovení § 22 občanského zákoníku), zaměstnanec dědice či odkazovníka, vykonavatel závěti, pisatel závěti, předčítatel závěti, tlumočnick působící při tlumočení závěti či úřední osoba, sepisující závěť.¹⁵⁴

Allografní závěť může dokonce za zůstavitele napsat i někdo jiný, než je on sám. Takováto osoba může závěť sepsat buďto vlastní rukou, na počítači či jiným výstupem a zůstavitel ji poté musí vlastnoručně podepsat. O vlastnoručním podpisu a datu allografní závěti platí stejná pravidla jako u závěti holografní.¹⁵⁵

Jiný případ krom závěti dle ustanovení § 1535 občanského zákoníku, kterému se bud níže věnovat, mi přijde vhodné zmínit allografní závěť, kdy je dědicem ustanovena právnická osoba. V této věci se vyjádřil i Nejvyšší soud svým rozsudkem¹⁵⁶, který stanovil, že v tomto případě jsou při sepisování závěti nezpůsobilými svědky fyzické osoby, které buďto činí nebo mohou činit za právnickou osobu právní úkony anebo se jedná o fyzické osoby, které jsou společníky, zaměstnanci právnické osoby, nebo k ní mají obdobný vztah. Tímto je myšleno, že by tyto osoby pocítovaly újmu, která by právnické osobě vznikla, jako újmu vlastní.¹⁵⁷ I když se jedná o starý rozsudek, tak se jím dle Šešiny lze řídit i nadále.

(c) Allografní závěť zvláštní

Za zvláštní allografní závěť se považuje:

- závěť pořízená nevidomou osobou dle ustanovení § 1535 odst. 1 občanského zákoníku; a
- závěť pořízenou osobou se smyslovým postižením, která nemůže číst nebo psát dle ustanovení § 1535 odst. 2 občanského zákoníku.¹⁵⁸

¹⁵⁴ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 141.

¹⁵⁵ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 63

¹⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 21 Cdo 530/2001 ze dne 7.3.2002.

¹⁵⁷ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 66.

¹⁵⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 81.

Dle mého názoru není zcela logické, proč je příslušné ustanovení rozděleno na dva odstavce, když z logiky věci je osoba se smyslovým postižením, která nemůže číst a psát osobou nevidomou.

Vrátíme-li se zpět od osobních úvah k úpravě, kterou stanovil zákonodárce, tak se obsah prvního odstavce příslušného ustanovení vztahuje tedy k nevidomým osobám. Těmi se rozumí osoby, které trpí zrakovým postižením, které nelze kompenzovat technickými či jinými pomůckami. Toto postižení jim znemožňuje, popřípadě podstatně snižuje možnost vnímat okolnosti pro porřízení závěti. V případě, že splňují uvedené kritérium, mohou porřít závěť dle výše zmíněného ustanovení¹⁵⁹ ¹⁶⁰.

Co se týče uzavírání této zvláštní formy allografní závěti, tak musejí být splněny náležitosti dle ustanovení § 1534 občanského zákoníku, jako je písemná forma, nenapsání vlastní rukou, podpis a prohlášení, že se jedná o zůstavitelovu poslední vůli a samozřejmě i účast svědků. Požadavky, které jsou kladeny na svědky odpovídají obecné allografní závěti, avšak potřebný počet svědků je vyšší. Zůstavitel projeví svou vůli před třemi svědky, kteří jsou současně přítomni. Dále musí být takováto listina před zůstavitelem nahlas přečtena, a to svědkem, který závěť nepsal.¹⁶¹ Zůstavitel musí před svědky potvrdit, že se jedná o jeho poslední vůli. Jedná se o prohlášení s možností použití jakýkoliv slov, ze kterých bude takovéto prohlášení vyplývat. Nesmí jít o konkludentní jednání jako by bylo například pouhé pokynutí ruky. Jelikož, jak sama uvádím výše, je i nevidomá osoba osobou se smyslovým postižením a lze mít za to, že se i u ní bude postupovat dle ustanovení § 1536 občanského zákoníku. Tedy, by měly v závěti být obsaženy údaje o tom že:

- zůstavitel nemůže číst,
- kdo závěť napsal,
- kdo ji přečetl, a

¹⁵⁹ I Nejvyšší soud stanovil ve svém rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2203/2006 ze dne 24.10.2006, že možnost uzavření této závěti mají pouze osoby, které trpí takovýmto handicapem. V ostatních případech by porřzení takovéto závěti bylo neplatné

¹⁶⁰ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 67.

¹⁶¹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 81.

- jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho poslední vůli.¹⁶²

Další náležitostí je podpis zůstavitele. Pokud by ale zůstavitel nebyl schopen podpisu, použije se ustanovení § 563 odst. 1 občanského zákoníku, které pojednává o tom, že pokud v písemné formě jedná ten, kdo nemůže číst a psát a je schopen seznámit se s obsahem takového právního jednání, ale není schopen opatřit listinu podpisem, učiní namísto podpisu před alespoň dvěma svědky na listině vlastní znamení, ke kterému jeden ze svědků připiše jméno jednajícího. Oproti ObčZ 1964, který se týkal stejné otázky je současná úprava širší. Předchozí právní úprava hovořila pouze o možnosti použití jiného znamení za pomoci vlastní ruky. Nyní má zůstavitel možnost učinit vlastní znamení pomocí úst či nohou, jestliže má obě horní končetiny ochrnuté.¹⁶³ V případě, že by se zůstavitel nejenže nemohl podepsat, ale nebyl by s to ani učinit vlastní znamení, bylo by nutno postupovat dle odstavce třetího příslušného ustanovení, a tedy by musel takovýto zůstavitel pořádit závěť ve formě veřejné listiny (tedy notářského zápisu)¹⁶⁴, jinak by byla dle ustanovení § 588 občanského zákoníku absolutně neplatná. Nakonec se podepíší svědci, kteří opatří závěť doložkou poukazující na jeho vlastnost jakožto svědka a údaje, podle kterých by jej bylo možno zjistit v případě potřeby.¹⁶⁵

Odstavec druhý upravuje postup v případech, kdy je zůstavitel osobou se smyslovým postižením, která nemůže číst a psát¹⁶⁶ a obsah listiny mu musí být tlumočen zvláštním způsobem dorozumívání jaký si zůstavitel zvolí. Toto je v podstatě jediným rozdílem oproti prvnímu odstavci. U osob nevidomých postačí přečtení závěti, zatímco u osob, které byly stíženy hluchotou by nemělo čtení závěti úplně smysl. Podmínkou ale je, že všichni svědci musí ovládat stejný způsob dorozumívání, kterým je obsah listiny tlumočen.¹⁶⁷ Určité způsoby dorozumívání, jsou na zůstaviteli. Avšak vždy se bude jednat o způsob, který je upraven

¹⁶² ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 132-134.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva.* V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 82.

¹⁶⁵ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 132.

¹⁶⁶ Smyslů máme celkem pět. Konkrétně tedy hmat, chuť, zrak, sluch a čich. Lze z logiky věci usuzovat, že zákonodárce nemá na mysli osobu postiženou ztrátou hmatu, chuti či čichu, ale jedná se o osoby stíženy buďto hluchotou či slepotou nebo kombinací těchto postižení.

¹⁶⁷ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 132.

v ustanovení § 4 a § 6 zákona č. 155/1998 Sb., zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Tyto jednotlivé způsoby dorozumívání jsou například:

- český znakový jazyk (neboli znaková řeč);
- znakovaná čeština;
- Lormova abeceda (je dotyková dlaňová abeceda, při které se jednotlivá písmena vyznačují pomocí ustálených pohybů a dotyků na dlani a prstech ruky příjemce sdělení); nebo
- Braillovo písmo¹⁶⁸

Zůstavitel poté potvrdí, že se jedná o jeho poslední vůli. Následující předpoklady pro platnost závěti odpovídají zvláštní allografní závěti podle odstavce prvního včetně neschopnosti zůstavitele listinu podepsat či využít jiný způsob vlastního označení.¹⁶⁹

(d) Závěť sepsaná notářským zápisem

Zůstavitel může pořídit i ve formě veřejné listiny. Ta je definována v ustanovení § 567 občanského zákoníku následovně: „*Veřejná listina je listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon; to neplatí, pokud trpí takovými právními vadami, že se na ni hledí, jako by veřejnou listinou nebyla*“. Pokud je vyžadována forma veřejné listiny, tak jí je ve smyslu ustanovení § 3026 odst. 2 a § 1537 občanského zákoníku notářský zápis. Notář v podstatě poskytne zůstaviteli pomoc při formování jeho poslední vůle v podobě odborných konzultací a dle ustanovení § 1538 občanského zákoníku se přesvědčí, zda je projev poslední vůle učiněn s rozvahou, vážně a bez donucení, což má zajistit, že závěť je platná a navíc, aby se předešlo případným sporům^{170, 171}. Navíc takováto forma pořízení poskytuje zůstaviteli nejednu garanci v tom smyslu, že notář je nezávislou a nestrannou

¹⁶⁸ Ustanovení § 4 a § 6 z. č. 155/1998 Sb., zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob.

¹⁶⁹ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 132.

¹⁷⁰ Za veřejnou listinu se ve smyslu ustanovení § 1543-1545 občanského zákoníku považují i závěti privilegované. Navíc se ustanovení § 1538 občanského zákoníku vztahuje nejen na notáře, ale i na osoby v případě privilegovaných závětí, které zaznamenávají zůstavitelovu poslední vůli, což může být starosta obce, velitel námořního plavidla nebo letadla a velitel vojenské jednotky.

¹⁷¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 82.

osobou, která odpovídá za správnost textu a též eviduje závět v Evidenci právních jednání pro případ smrti. Tato Evidence zajišťuje zůstaviteli jistotu, že jeho závět bude nalezena, bude naplněn její obsah a nepadne do rukou nesprávných osob.¹⁷² Vzhledem k výše uvedenému je tedy zřejmé, že takto sepsaná závět jednoznačně eliminuje nebezpečí neplatnosti.¹⁷³

Rozdíl oproti listině soukromé je uveden v ustanovení § 568 odst. 2 občanského zákoníku a spočívá v tom, že: „*Zachycuje-li veřejná listina projev vůle osoby při právním jednání a je-li jednajícím podepsána, zakládá to vůči každému plný důkaz o takovém projevu vůle. To platí i v případě, že byl podpis jednajícího nahrazen způsobem, který stanoví zákon.*“ Z výše uvedeného vyplývá, že veřejná listina má výsostné postavení oproti jiným listinám. Aby byla platnost notářského zápisu úspěšně popřena, musí být popírajícím prokázáno, že není pravá a správná. V tomto tkví hlavní rozdíl od listiny soukromé, jelikož pokud někdo uplatňuje jako důkaz listinu soukromou, sám musí prokázat její pravost a správnost. To tedy znamená, že osoba dovolávající se notářského zápisu nemusí činit dále nic a veškerá důkazní povinnost o popření pravosti a správnosti takovéto závěti je na odporujícím.¹⁷⁴

Aby byla závět v podobě notářského zápisu notářským zápisem o právním jednání, musí tento zápis obsahovat dle ustanovení § 63 odst. 1 notářského řádu následující náležitosti:

- místo, den, měsíc a rok právního jednání;
- jméno a příjmení notáře a jeho sídlo;
- jméno, příjmení, bydliště a datum narození účastníka (pořizovatele závěti) a případných svědků, důvěrníků či tlumočnicků;
- prohlášení účastníka, že je způsobilý samostatně právně jednat v rozsahu právního jednání, o kterém je notářský zápis o závěti;
- údaj o tom, že byla notáři prokázána totožnost účastníka a případných svědků, důvěrníků či tlumočnicků anebo údaj o tom že je notář zná osobně;
- obsah právního jednání (samotný text závěti);
- údaj o tom, že byl notářský zápis po přečtení účastníkem schválen;

¹⁷² ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 135-136.

¹⁷³ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 59.

¹⁷⁴ Tamtéž. str. 58.

- podpis účastníka a případných svědků, důvěrníků či tlumočnicků;
- otisk úředního razítka notáře a jeho podpis; a
- případné další náležitosti, pokud tak stanoví notářský řád.¹⁷⁵

Závěť ve formě veřejné listiny je možno pořídit fakultativně. Takto lze pořídit nejčastěji z důvodů, které jsem již zmiňovala výše, jako je uložení závěti v Evidenci právních jednání pro případ smrti, profesionální znalosti notáře a konzultace s ním a též i možnost závěť „skrýt“ než bude čas, aby se s ní dědici seznámili. Na druhou stranu existují však případy, kdy je pořízení závěti v této formě vyloženě obligatorní pod sankcí, že závěť bude absolutně neplatná¹⁷⁶.¹⁷⁷ Takovéto případy mají společného jmenovatele, kterým je obava, že závěť pořízená jinou formou by nemusela odrážet zůstavitelovu vůli zejména v případě, že by se zůstavitel nacházel ve stavu, ve kterém by byla jeho schopnost pořídit závěť z nějakého důvodu ovlivněna vnějšími vlivy, a proto by nemusela být učiněna s rozvahou, vážně či bez donucení. Nebo je zde panuje obava, že zůstavitel ještě není mentálně zralý, aby mohl závěť pořídit i jinak než formou notářského zápisu.¹⁷⁸ Takovéto případy jsou pro příklad následující:

- závěť nezletilého (který dosud nenabyl plné svéprávnosti) a který dovršil 15 let věku (ustanovení § 1526 občanského zákoníku);
- závěť osoby, která nemůže číst a psát a zároveň není schopna seznámit se s obsahem závěti pomocí přístrojů, jiných speciálních pomůcek nebo pomocí jiné osoby či nemůže listinu opatřit podpisem ani vlastním znamením (ustanovení § 563 odstavec 1 a 3 občanského zákoníku);
- závěť osoby omezené ve svéprávnosti nikoliv z důvodu chorobné závislosti na požívání alkoholu, užívání psychotropních látek a jedů nebo chorobné závislosti na hráčekké vášni představující závažnou duševní poruchu (ustanovení § 1528 odst. 1 občanského zákoníku);
- závěť pořízená v době, kdy je zůstavitel v péči zařízení poskytující zdravotnické nebo sociální služby (domov pro seniory), jelikož zde panuje obava, že by mohla být zůstavitelova vůle ovlivněna při

¹⁷⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 83.

¹⁷⁶ Ustanovení § 588 občanského zákoníku

¹⁷⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 83.

¹⁷⁸ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 59.

sepisování závěti z důvodu vděčnosti k domovu pro seniory, nebo k osobě, která se o něj starala.¹⁷⁹

(e) Privilegovaná závěť (závěť s úlevami)

Občanský zákoník navrátil po dlouhé přestávce zpět do dědického práva i tento typ závěti. Privilegovaná závěť či závěť s úlevami umožňuje pořizovateli, aby pořídili závěť či jiné právní jednání pro případ smrti, aniž by museli splnit všechny zákonem stanovené formalities, které by právo jinak s takovým právním jednáním spojovalo. Mezi takovéto úlevy řadíme fakt, že takováto závěť nemusí mít písemnou formu¹⁸⁰ a též jsou kladeny i nižší požadavky na svědky, i když je jejich přítomnost při pořizování těchto závětí klíčová. Mohou jimi být dle ustanovení § 1548 občanského zákoníku i osoby nesvéprávné. Mezi které řadíme osoby, které dosáhly alespoň patnácti let věku nebo osoby omezené ve svéprávnosti, pokud jsou způsobilé věrohodně popsat skutečnosti, které by byly významné pro znalost závěti.¹⁸¹

Privilegovaná závěť je institutem, který má z hlediska historie velmi dlouhé kořeny. Býval využíván již za starého Říma, zejména pro potřeby vojáků před bitvou.¹⁸² ABGB sice takové úlevy pro případ smrti upravoval také, avšak byl velice stručný. Omezoval se pouze na pouhé čtyři ustanovení¹⁸³, které se týkaly plavby na lodi a míst, kde panuje mor či obdobné nákazy. Úlevy, které se týkají pořizování závětí v případě závětí vojenských ponechával ABGB zvláštním zákonům vojenským. Nicméně tyto typy závětí byly od roku 1951 do konce roku 2013 z našeho právního řádu dočasně vypuštěny.¹⁸⁴

Důvodem, proč zákonodárce privilegovanou závěť opětovně přijal do našeho právního řádu je snaha umožnit v mimořádných situacích, které nemůže nikdo

¹⁷⁹ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 70.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 81-82.

¹⁸² SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 66.

¹⁸³ Konkrétně ustanovení § 597–600 ABGB.

¹⁸⁴ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In: ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 146.

rozumně předpokládat a při kterých není čas, prostor a ani možnost splnit všechny zákonem stanovené náležitosti, i přesto platnou závět'.¹⁸⁵

Tyto závěti jsou upraveny v ustanoveních § 1542–1549 občanského zákoníku a to konkrétně:

- závět', která je pořízená před třemi svědky (ustanovení § 1542 občanského zákoníku);
- závět', která je pořízená před starostou obce (ustanovení § 1543 občanského zákoníku);
- závět', která je pořízená před velitelem námořního plavidla nebo letadla (ustanovení § 1544 občanského zákoníku) a
- závět', která je pořízená před velitelem vojenské jednotky ČR (ustanovení § 1545 občanského zákoníku).

Závěti, které jsou výše uvedeny mají mnohé společné znaky. Například jedním z těchto znaků je platnost. Závět', která je uzavřena před třemi svědky pozbývá platnost po dvou týdnech. U ostatních typů závěti je pozbytí platnosti stanoveno na uplynutí třech měsíců. Dokonce mohou chybět i podpisy svědků, je-li i tak jisté, že listina spolehlivě zaznamenává zůstavitelovu poslední vůli. U závěti s úlevami navíc platí, že se listina, pořízená o poslední vůli pořizovatele dle ustanovení § 1543, § 1544 a § 1545 občanského zákoníku považuje za veřejnou listinu, pokud splňuje všechny náležitosti, které jsou stanoveny v ustanovení § 1547 občanského zákoníku. To má za následek, že v případě sporu o platnost takovéto závěti se obrací důkazní břemeno na toho, kdo platnost takovéto závěti popírá.¹⁸⁶

Dle názoru Křivské, se kterým se i já shoduji, je navrácení privilegovaných závětí v určitých situacích opodstatněné, a to i navzdory tomu, že v takovýchto vypjatých situacích je pořizovatel lehce ovlivnitelný. Křivská se dále domnívá, že není vhodné, aby závěti sepsované před starostou obce, velitelem námořního plavidla či letadla nebo vojenský testament, měl ze zákona formu veřejné listiny, když jak je zmíněno výše, budou pořizovány ve stresových situacích, a ještě k tomu neprávnickem.¹⁸⁷

¹⁸⁵ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 66.

¹⁸⁶ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 76.

¹⁸⁷ KŘIVSKÁ, Miroslava. *Privilegované závěti*. Ad notam. 2012, roč. 19, č. 5, s. 9-10., ISSN 1211-0558

(i) Závěť před třemi svědky

První odstavec komentovaného ustanovení člení možnost pořízení ústní závěti před třemi současně přítomnými svědky na dvě kategorie, a to dle ustanovení § 1542 odst. 1 občanského zákoníku na případy:

- 1) když se jedná o nějakou nenadálou událost, při které je ohrožen život zůstavitele. Typicky se může jednat o úraz v horách či autonehodu.
- 2) tato kategorie se týká nejen osoby zůstavitele, ale i jeho výskytu v místě, kde došlo k neštěstí zásadního rázu. Zůstavitel tedy může být naprosto zdrav, avšak nachází se v místě, kde je ohrožen na životě. Může se jednat například o epidemie, havárie atomové elektrárny, tornádo a tak dále. Zákon zde váže tuto situaci na podmínku, že po zůstaviteli nelze rozumně požadovat, aby pořídil v jakékoli jiné formě.¹⁸⁸

Takovéto právní jednání musí být určité, výslovné a zůstavitel musí ústně, jasně, nahlas a způsobem, který nevzbuzuje žádné pochybnosti vyjádřit svou vůli.¹⁸⁹

Závěť musí být projevna před třemi různými svědky. Svědci mohou o ústním projevu vůle poříditi záznam. Pokud by neučinili, tak dle odstavce druhého příslušného ustanovení, by byl důvodem dědické posloupnosti soudní protokol o výslechu svědků,¹⁹⁰ který se zaznamená u soudu do protokolu¹⁹¹ při jednání o pozůstalosti.¹⁹²

Závěť, která je pořízená takovýmto způsobem je omezena dle ustanovení § 1549 občanského zákoníku tím, zda zůstavitel zůstal naživu. V případě, že ano, pozbývá závěť platnosti uplynutím svou týdnů ode dne pořízení. Tato doba nezačne

¹⁸⁸ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 77.

¹⁸⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 18.3.1924, sp. zn. rv I 8/24 (František Vážený 3624, str. 25); „Při ústním posledním pořízení musí pořizovatelova vůle před svědky pořizovatelem býti projevna; nestačí projev souhlasu s posledním pořízením, již dříve napsaným, třeba bylo před zůstavitelem a svědky přečteno.“

¹⁹⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 88.

¹⁹¹ Protokol o výslechu svědků je upraven v ustanovení § 145 z. č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních. Ke zjištění stavu a obsahu ústního pořízení pro případ smrti nařídí soudní komisař jednání, ve kterém bude zjišťováno. Zda zůstavitel pro případ své smrti pořídil ústně a jaký byl obsah tohoto pořízení. K jednání budou přizváni svědci poslední vůle a účastníci řízení, o kterých bude důvodné se domnívat, že budou dědici.

¹⁹² ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In: ŠVESTKA, Jirí. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 147.

běžet a ani neběží, dokud zůstavitel nemůže pořídit závěť ve formě veřejné listiny.¹⁹³

(ii) Závěť zaznamenaná starostou obce

Závěť pořízena starostou obce (německy *Dorf testament*)¹⁹⁴ je dle ustanovení § 1543 občanského zákoníku možno uzavřít v případě, existuje-li důvodná obava, že zůstavitel zemře dříve, než by mohl pořídit závěť ve formě veřejné listiny¹⁹⁵.¹⁹⁶ Tento druh privilegované závěti může zaznamenat starosta obce¹⁹⁷, na jejímž území se zůstavitel nachází, a to za přítomnosti dvou svědků.¹⁹⁸

Ustanovení § 1546 občanského zákoníku navíc ukládá povinnost obci, aby zařídila úschovu záznamu poslední vůle u notáře, a to bez zbytečného odkladu.¹⁹⁹ Notář takovouto závěť poté vloží do Evidence právních jednání pro případ smrti, aby zajistil její nalezení a mohl být tak naplněn její právní obsah.²⁰⁰ Starostovi zákon ukládá povinnost pořídit záznam o ústním projevu zůstavitele, který on i oba svědci podepíší. Starosta jej poté za jejich stálé přítomnosti přečte a zůstavitel potvrdí, že se jedná o jeho poslední vůli. Takto pořízená závěť má navíc povahu veřejné listiny. Je též doporučováno, aby svědci připojili doložku, která bude poukazovat na jejich vlastnost a údaje, podle kterých je bude snadno zjistit a totéž vykoná i starosta. V poslední řadě, jelikož se jedná v této podobě o závěť ve formě veřejné listiny, bude příhodné opatřit ji navíc i otiskem úředního razítka obce, které je závěť pořizující starosta starostou. V případě že jsou výše uvedené formalities porušeny²⁰¹, neznamená to však neplatnost takovéto závěti. Jen není dle ustanovení

¹⁹³ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIAŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 78.

¹⁹⁴ V překladu „vesnický testament“.

¹⁹⁵ Dle mého názoru je nejasné, proč zákon zde stanoví formu „veřejné listiny“. Možná by bylo příhodnější mít obavu, že zůstavitel nestihne uzavřít závěť v jakékoli formě.

¹⁹⁶ Lze si pod tímto představit například mrtvici či infarkt myokardu.

¹⁹⁷ Dle ustanovení § 1543 občanského zákoníku, je možno, že za stejných podmínek smí zaznamenat poslední vůli zůstavitele i osoba, která je dle jiného právního předpisu oprávněná vykonávat pravomoci starosty. Tedy například místostarosta či pověřený člen zastupitelstva obce.

¹⁹⁸ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIAŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 79

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Notářská komora České republiky. *Když si chcete sepsat závěť sami*. [online]. [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_400-kdyz-si-chnete-sepsat-zavet-sami

²⁰¹ Dle Šešiny se jedná zejména o případ, kdy chybí podpisy svědků. Ale i bez nich bude jisté, že listina zaznamenává poslední vůli zůstavitele. (ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIAŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního*,

§ 1547 odst. 2 občanského zákoníku považována na veřejnou listinu.²⁰² Co se týče doby platnosti takovéto závěti, tak tato závěť ji pozbývá uplynutím tří měsíců ode dne pořízení.²⁰³

Využitelnost takovéto formy závěti nebude dle mého názoru častou formou posledního pořízení. Zákonodárce ji avšak do našeho právního řádu zařadil pro případy mimořádné, když bude ohrožen zůstavitelův život. K tomuto se shodně vyjadřuje i důvodová zpráva k ustanovení § 1543, která uvádí, že: „*praktický význam zejména v malých obcích, např. v horských oblastech, zvláště za mimořádných událostí*“.²⁰⁴

(iii) Závěť pořízená před velitelem námořního plavidla nebo letadla

Dalším typem testamentu s úlevami je závěť, která je pořízena před velitelem námořního plavidla nebo letadla. Tento typ závěti upravují též evropské civilní kodexy, například italský, polský nebo nizozemský.²⁰⁵ Dokonce ho již upravoval i ABGB pod názvem „námořní testament“.²⁰⁶

Má-li k tomu zůstavitel vážný důvod, může na palubě námořního plavidla plujícího pod státní vlajkou České republiky nebo letadla zapsaného v leteckém rejstříku v České republice²⁰⁷ zaznamenat zůstavitelovu poslední vůli. Tu musí zaznamenat za přítomnosti dvou svědků velitel námořního plavidla nebo letadla, popřípadě i jejich zástupce, pokud mu nebrání v tomto úkolu péče o bezpečnost plavby nebo letu.²⁰⁸ Zůstavitel poté potvrdí, že se jedná o jeho poslední vůli a listinu podepíše. Takto pořízená listina se považuje za veřejnou listinu. Bude opět vhodné,

procesního a mezinárodního: praktická příručka. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 78.)

²⁰² ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 148.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Důvodová zpráva k ustanovení § 1542-1549, str. 384.

²⁰⁵ Tamtéž. str. 385.

²⁰⁶ KŘIVSKÁ, Miroslava. *Privilegované závěti.* Ad Notam. 2012, roč. 19, č. 5, s. 9-10., ISSN 1211-0558

²⁰⁷ Dle ustanovení § 4 z. č. 49/1997 Sb., zákon o civilním letectví se leteckým rejstříkem myslí: „*Letecký rejstřík České republiky je evidencí letadel, s výjimkou sportovních létajících zařízení, jejichž provozovatelem je fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem v České republice. Letecký rejstřík je veřejně přístupný seznam. Každý je oprávněn do leteckého rejstříku nahlížet a požadovat od Úřadu opis nebo výpis zapsaných údajů nebo potvrzení, že údaj v leteckém rejstříku zapsán není.*“ Vyhledávání v leteckém rejstříku je dostupné na: <https://www.caa.cz/letadlova-technika/letecky-rejstrik/>.

²⁰⁸ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka.* Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 79.

tak jak tomu je v předchozích případech, aby svědci a osoba pořizující závěť připojili doložku, která bude poukazovat na jejich vlastnost, aby mohli být zjistitelní (včetně označení letadla či plavidla). V případě, že některá z výše uvedených náležitostí chybí, neznamená to neplatnost závěti. Závěť se stále platná v případě, když je i přes chybějící náležitost jasné, že se jedná o listinu, která spolehlivě obsahuje veškerou poslední vůli zůstavitele. Pouze se nebude jednat o závěť ve formě veřejné listiny, a to dle ustanovení § 1547 odst. 2 občanského zákoníku. Jak navíc uvádí Šešina s Wawerkou v komentáři, tak zákon v těchto případech připouští sepsání závěti tehdy, když pro to má zůstavitel vážný důvod. Navíc, i podle věty druhé ustanovení § 1544 občanského zákoníku nelze platnost závěti popřít tím, že zůstavitel vážný důvod k uzavření neměl.²⁰⁹

Pokud byla závěť pořizena na palubě námořního plavidla, velitel to zaznamená v lodním deníku a závěť bez zbytečných odkladů předá příslušnému zastupitelskému úřadu České republiky, který bude nejbližší přístavu, do kterého plavidlo připluje. Popřípadě jej předá nejbližšímu orgánu veřejné moci, u kterého je plavidlo zapsáno v námořním rejstříku²¹⁰. Pokud byla závěť sepsána na palubě letadla, velitel ji zaznamená do palubního deníku a opět závěť bez zbytečných průtahů předá zastupitelskému úřadu České republiky, který je nejbližší místu, kam letadlo přistálo, popřípadě ji předá orgánu veřejné moci, u kterého je letadlo zapsáno v leteckém rejstříku²¹¹. Tyto vše uvedené úřady zařídí bez zbytečného odkladu úschovu závěti u notáře, který ji zařadí do Evidence právních jednání pro případ smrti.²¹²

Co se týče platnosti závěti, pozbývá ji uplynutím tří měsíců ode dne jejího pořízení, což je poloviční čas oproti ABGB, kde závěť pozbývala platnosti až po uplynutí šesti měsíců po skončení plavby.

(iv) Závěť před velitelem vojenské jednotky České republiky

Posledním typem privilegované závěti je závěť před velitelem vojenské jednotky, která je upravena v ustanovení § 1545 občanského zákoníku.

²⁰⁹ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 149.

²¹⁰ Ministerstvo dopravy, které plní funkci námořního úřadu.

²¹¹ Úřad pro civilní letectví.

²¹² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 89.

Kořeny tohoto typu privilegované závěti lze nalézt již za římského práva, jehož nejstarší podobou byla tzv. závěť v šiku (*testamentum on procinctu*).²¹³ Dále, jak uvádí Krivská se tato závěť formovala na tzv. testament vojenský, který sloužil jako poslední pořízení vojínů, kteří byli v činné službě či v invalidovně. Co se týče českého právního řádu, tak byla první úprava této závěti upravena již účinností ABGB.²¹⁴

Postupem času byly formy privilegovaných závětí díky právníkové dvouletce z našeho právního řádu odstraněny.²¹⁵ Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku z roku 1950 jsou tzv. privilegované testamentsy pro dobu války nebo epidemie zákoníku neznámy z důvodu, že se občanský zákoník tvoří pro budování mírového socialismu. I jak uvádí Salák, zejména z druhá část věty jasně vyplývá, že důvodem ke zrušení privilegovaných závětí byly převážně politické důvody.²¹⁶

Dle nynější právní úpravy se tento druh závěti používá při účasti v ozbrojeném konfliktu a při vojenských operacích. Voják či jiná osoba patřící k ozbrojeným silám může takto zaznamenat svou poslední vůli. Tu zaznamenává velitel vojenské jednotky České republiky, nebo jiný voják v hodnosti poručíka či s vyšší hodností za přítomnosti dvou svědků. Dle Chalupy, Reitermana a Muzikáře je v ustanovení § 1545 odst. 1 občanského zákoníku špatně stanovena hodnost velitele. Občanský zákoník hovoří v první větě příslušného ustanovení o „důstojníkovi“. Dle zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, se rozlišují tzv. „hodnostní sbory“ a „hodnosti“. Hodnost důstojníka neexistuje. Pomocí logického výkladu lze dojít k závěru, že ustanovení § 1545 odst. 1 občanského zákoníku má na mysli vojáka z hodnostního sboru nižších důstojníků (poručík, major, kapitán), vyšších důstojníků (major, podplukovník, plukovník) či z generálů.²¹⁷

Postup pořízení této závěti se příliš neliší od závěti upravené v ustanovení § 1544 občanského zákoníku. Velitel vojenské jednotky České republiky po pořízení záznamu se oběma svědky jej podepíše a zůstaviteli přečte. Zůstavitel poté potvrdí, že se jedná o jeho poslední vůli. V případě splnění těchto náležitostí, tak je v tomu

²¹³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 90.

²¹⁴ KRIVSKÁ, Miroslava. *Privilegované závěti*. Ad Notam. 2012, roč. 19, č. 5, s. 9-10., ISSN 1211-0558

²¹⁵ BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001*. Praha: C.H. Beck, 2001. *Zákony s poznámkami*. ISBN 8071795909. s. 105.

²¹⁶ SALÁK, Pavel jr. *Návrat vojenského testamentu* 2017. 14.3.2021. [online]. [cit. 17.3.2023]. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2017/4/2.Salák_4_2017.pdf

²¹⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 90.

stejně jako v předchozích případech splněna podmínka, aby byla takováto listina byla považována za veřejnou listinu. I zde platí, že tato závěť pozbývá platnosti po uplynutí třech měsíců ode dne pořízení. V případě pořízení závěti například na zahraniční vojenské misi, která může trvat i několik měsíců, začne tato doba běžet až ode dne návratu vojáka z této mise, jelikož až po návratu má voják možnost pořídit ve formě veřejné listiny, tedy notářského zápisu, který sepíše český notář.²¹⁸

2.5.2. Negativní závěť

Kromě klasické závěti, zná dnešní právní úprava ještě takzvanou negativní závěť. Ta je upravena v ustanovení § 1649 odst. 2 občanského zákoníku. Toto ustanovení zní: „*Stejným způsobem²¹⁹ může zůstavitel prohlásit o některém z dědiců nikoli nepominutelných, jemuž svědčí zákonná dědická posloupnost, že pozůstalost nenabude.*“ Příslušné ustanovení avšak nemá konkrétní inspirační zdroj, jelikož úprava negativní závěti v našem právním řádu doposud chyběla. Negativní závěť sice připouštěl ABGB, ale konkrétní právní úpravu už neobsahoval a jinak tomu není ani doposud.²²⁰

Systematicky je nyní negativní závěť zařazena do posledního odstavce a paragrafu oddílu s názvem „Vydědění“. Toto zařazení vypovídá o příbuznosti s tímto institutem. U negativní závěti se ale jedná o prohlášení, že někdo jiný nežli nepominutelný dědic, dědit nebude²²¹.²²² Negativní závěť je závětí, díky které může zůstavitel konstatovat koho z dědění vylučuje.²²³ Zůstavitel může vyloučit dědice, kteří by po něm dědily dle zákonné dědické posloupnosti. Lze říci, že toto jednání je vlastně silnější právní jednání, nežli je vydědění, jelikož pro to, aby došlo k vydědění, tak musí zůstavitel mít některý ze zákonných důvodů, kdežto v případě tohoto právního jednání žádný zákonný důvod mít nemusí²²⁴. Obvykle ale nějaký

²¹⁸ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 150-151.

²¹⁹ Tedy jako by se pořizovala nebo rušila závěť.

²²⁰ TALANDA, Adam. *Problematika reprezentace v dědickém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-817-7. s. 106.

²²¹ Tím se v podstatě liší od vydědění.

²²² ŠEŠINA, Jan. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. str. 372.

²²³ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 124.

²²⁴ Což je dle Šešiny logické, protože v případě, když by zůstavitel pořizoval o svém majetku a tyto osoby by opomněl ať už úmyslně nebo ne, tak by nedědily tak či tak.

důvod k takovému kroku zůstavitele vede. Většinou se jedná o případy, když chce zůstavitel některého svého dědice „potrestat“ za to, co mu v životě způsobil. Zásadně ale nemusí zůstavitel žádný důvod uvádět. Proto, i když by zůstavitel důvod uvedl a „postiženým“ dědicem by byl takovýto důvod popírán, tak se stejně dědicem nestane. Jediná jeho možnost spočívá v úspěšném popření pravosti nebo platnosti prohlášení zůstavitele dle ustanovení § 1673 odst. 1 občanského zákoníku.²²⁵

Otázkou zůstává, zda se účinek negativní závěti bude vztahovat i na potomky vyloučeného dědice nebo zda se uplatní právo reprezentace, díky kterému na místo vyloučeného dědice nastoupí jeho potomci. Odpověď závisí na tom, jak moc je zůstavitelova vůle určitá. Není-li dostatečně projevená, tak se analogicky uplatní právní úprava ustanovení § 1646 odst. 3 občanského zákoníku, tedy účinek negativní závěť se bude po vzoru vydědění vztahovat i na potomky vyloučeného dědice. Takovéto vztahování na potomky může zůstavitel svým prohlášením vyloučit. Rozhodující je tedy vždy zůstavitelova vůle.²²⁶

2.5.3. Zrušení závěti

Závěť je typicky jednostranné právní jednání, které je projevem vůle zůstavitele. Její zrušení, odvolání či změna obsahu je výsostným a výlučným projevem testovací svobody.²²⁷ Tedy pouze zůstavitel má právo závěť nebo její ustanovení kdykoliv²²⁸ zrušit.²²⁹ Tímto se závěť liší od dědické smlouvy, která není jednostranným právním jednáním, tudíž projev zůstavitelovi vůle nestačí.²³⁰

Dle ustanovení § 1575 odst. 2 občanského zákoníku lze závěť zrušit odvoláním nebo pořízením závěti pozdější. Pořízením pozdější závěti se ruší závěť dřívější pouze v rozsahu, než v jakém nemůže vedle pozdější závěti obstát.

²²⁵ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 124.

²²⁶ TALANDA, Adam. *Problematika reprezentace v dědickém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-817-7. s. 107

²²⁷ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 93.

²²⁸ Nutno odlišit závěti privilegované, jejichž platnost je časově omezena a zaniká po uplynutí doby, která je stanovena zákonem. (Více v kapitole 2.5.2.5)

²²⁹ § 1575 odst. 1 občanského zákoníku

²³⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 107.

Nezáleží na tom, jaké formy závěti zůstavitel použil při sepisování pozdější závěti. Závěti lze dokonce zrušit i povinnosti z dědické smlouvy, avšak jen se souhlasem druhé smluvní strany, kterou je strana smluvního dědice, kdy souhlas musí být učiněn ve formě veřejné listiny (ust. § 1590 občanského zákoníku).²³¹

Zajímavostí je právní fikce existence dřívější závěti, kdy zákon zakládá vyvratitelnou domněnku o její platnosti. Platná právní úprava výslovně počítá s obnovením dřívější závěti, pokud ji při zrušení pozdější závěti zůstavitel uchová (ust. § 1580 občanského zákoníku). Což je opakem od předchozí právní úpravy, kdy ObčZ 1964 vycházel z premisy, že byla-li pozdější závěti zrušena závět' dřívější, tak se její platnost odvoláním pozdější závěti neobnovila.²³²

Jak je uvedeno výše, lze závět' zrušit i jejím odvoláním. Odvolání závěti může být učiněno několika způsoby, a to:

- výslovně,
- konkludentně, a
- vydání závěti pořízené ve formě notářského zápisu.²³³

V případě výslovného odvolání závěti musí být projev vůle o odvolání učiněn ve formě, která je předepsána pro pořízení závěti.²³⁴ To však neznamená, že odvolání závěti musí být učiněno ve stejné formě, než v jaké byla odvolávaná závět' pořízena.²³⁵

Konkludentně lze závět' odvolat činem jiným než výslovným. Závět' lze konkludentně odvolat například zničením listiny, na které byla napsána, a to například jejím spálením, roztrháním, skartováním apod. Aby byla závět' tímto způsobem odvolána, musejí být zničeny všechny stejnopisy závěti. Když by zůstavitel zničil pouze jeden stejnopis závěti, nelze z toho činu usuzovat její odvolání. V případě, porušil-li zůstavitel listinu jiným způsobem, nebo neobnovil závět', ačkoliv si byl zůstavitel vědom toho, že listina byla zničena, tak se závět' tímto ruší, plyne-li z tohoto činu zůstavitelův zrušovací úmysl.²³⁶

Posledním zákonným způsobem odvolání závěti je její vydání ve formě veřejné listiny (notářského zápisu). U této formy závěti může zůstavitel kdykoli

²³¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 95.

²³² Tamtéž.

²³³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 108.

²³⁴ § 1577 občanského zákoníku.

²³⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 108.

²³⁶ Tamtéž.

požadovat, aby mu byla závěť vydána. Vydáním originálu takovéto závěti se závěť považuje za odvolanou.²³⁷

2.5.4. Dovětek

Dovětek (*kondicil*) je jednou z forem pořízení pro případ smrti. Je upraven v ustanovení § 1498 občanského zákoníku. Tato forma se vrací po více jak šedesáti letech zpět do dědického práva. Dovětkem nelze ustanovit dědice²³⁸, ale jak vyplývá z jeho názvu, je jakýmsi doplňkem k závěti. Zůstavitel může pomocí dovětku nařídit odkaz, splnění podmínky, doložit čas či ustanovit příkaz přímo v závěti. V tomto případě se dovětek (kondicil testamentární) stává přímou součástí závěti.²³⁹

Dovětek však může existovat i vedle závěti a může být samostatný (dovětek intestátní). To znamená, že dědici budou v tomto případě určeni dle zákonné dědické posloupnosti a zůstavitel dovětkem pouze zaváže své dědice, aby splnili odkazy, případně jiné povinnosti, které mohou být uvedeny v dovětku. Nemusí se ale jednat pouze o uložení povinnosti. Zůstavitel může v dovětku vyslovit i své přání, jehož splnění ponechá na vůli dědiců.²⁴⁰

2.5.5. Notářská úschova a Evidence právních jednání pro případ smrti

Notářská úschova je, jak vyplývá z ustanovení § 2 notářského řádu další obvyklou činností notářů. Konkrétně je upravena v ustanovení § 81 - § 89b notářského řádu a nadále právní úpravu rozvíjí i příslušná ustanovení kancelářského řádu s přílohami. Zejména se jedná o přílohu č. 6, která se vztahuje k evidenci vykonaných úschov.²⁴¹ Jedná se o institut, jehož činnost spočívá v uložení listin o právním jednání pro případ smrti, nemají-li formu notářského zápisu, peněz či jiných listin u notáře za účelem uložení nebo vydání dalším osobám.

V roce 2001 byla dle ustanovení § 35a odst. 1 notářského řádu zřízena Centrální evidence závětí. Jednalo se o neveřejný seznam, který byl veden

²³⁷ § 1579 odst. 1 občanského zákoníku.

²³⁸ Proto se dovětek neřadí mezi dědické tituly, viz ustanovení § 1476 občanského zákoníku.

²³⁹ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 80.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Předpis Notářské komory České republiky. *Kancelářský řád* – úplné znění od 21.7.2022.

Notářskou komorou České republiky. Od 1.1.2014 byla tato Evidence v souvislosti s rekonstrukcí občanského práva a účinností z. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku rekonstruována a nově pojmenována jako Evidence jednání pro případ smrti (dále jen „Evidence“). Dle ustanovení § 35b odst. 1 a 2 notářského řádu se kromě závětí evidují v Evidence též dovětky, dědické smlouvy, prohlášení o vydědění, negativní závěti, povolání správce pozůstalosti či příkazání započtení na dědický podíl.²⁴²

Zápisy údajů do Evidence právních jednání vloží dálkovým přístupem bez zbytečného odkladu notář, který listiny o právních jednáních zůstavitele přijal do notářské úschovy nebo o takovém právním jednání sepsal notářský zápis.²⁴³ Vložením závěti do Evidence je jistotou toho, že bez ohledu na to, jaký notář bude jednou projednávat dědické řízení, se o závěti dozví a dědici s ní seznámí.²⁴⁴

V Evidence se evidují pouze právní jednání pro případ smrti sepsané českými notáři, nebo které jsou u českých notářů uloženy. Český notář se tedy nedostane k informacím o závětech, které byly sepsány nebo uloženy u zahraničních notářů. Takovéto omezení může způsobit obtíže v případě, když zůstavitel pobývá v zahraničí nebo v zahraničí vlastní majetek.²⁴⁵

2.6. Zákonná dědická posloupnost

Zákonná dědická posloupnost nastane tedy, nedojde-li k posloupnosti dle dědické smlouvy nebo závěti.²⁴⁶ Je upravena ve třetí části, čtvrtém díle občanského zákoníku, konkrétně v ustanoveních § 1633 - § 1641. Jedná se o nejslabší dědický titul, který je z hlediska četnosti využívání dominující, a to i přesto, že občanský zákoník výrazně posílil testovací svobodu zůstavitele. Navíc, dle Thöndela lze mít za to, že tomu bude tak i nadále.²⁴⁷ Osobně se domnívám, že primárním důvodem, proč je dědění ze zákona stále dominujícím dědickým titulem je fakt, že správa majetku pro případ smrti není v naší společnosti dostatečně zakořeněná. Na vině je zejména předchozí právní úprava, která vycházela z teze, že dominantním

²⁴² Notářská komora České republiky. *Evidence právních jednání pro případ smrti*. [online]. 22.10.2014. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_173-evidence-pravnich-jednani-pro-pripad-smrti

²⁴³ § 35c odst. 1 notářského řádu.

²⁴⁴ Notářská komora České republiky. *Když si závěť chcete sepsat sami* [online] ze dne 30.6.2017. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_400-kdyz-si-vcete-sepsat-zavet-sami

²⁴⁵ Notářská komora České republiky. *Evidence právních jednání pro případ smrti*. [online]. 22.10.2014. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_173-evidence-pravnich-jednani-pro-pripad-smrti

²⁴⁶ § 1633 odst. 1 občanského zákoníku.

²⁴⁷ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 116.

dědickým titulem je dědění ze zákona a závěť považovala spíše jako výjimku z pravidla.²⁴⁸

Nynější právní úprava vychází z teze opačné a zná celkem šest dědických tříd, což je o dvě dědické třídy více oproti ObčŽ 1964, který byl ve znění novely č. 509/1991 Sb., s účinností od 1.1.1992 rozdělen pouze do čtyř dědických tříd.²⁴⁹ Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku bylo rozšíření počtu dědických tříd snahou obnovit okruh zákonných dědiců na stejnou úroveň, jako tomu bylo před rokem 1950, kdy došlo k redukci dědických tříd ve snaze usnadnit nabytí pozůstalosti státem formou odúmrti.

Nyní je zákonná posloupnost je konstruována tak, aby co nejvíce vyhovovala rodinným a příbuzenským vztahům. Lze v ní spatřovat historický princip určení dědice: „*Solus deus heredem decedere potest, non homo*“ – Samotný Bůh může ustanovit dědice, ne člověk.²⁵⁰ Smyslem zákonné posloupnosti je nahradit chybějící vůli zůstavitele tak, aby se pozůstalost dostala vždy k osobám, které jsou k zůstaviteli nejbližší. Tato blízkost lze měřit buďto stupněm příbuzenství anebo faktickou blízkostí (společenským spojením), kdy je za dědice povolána osoba, která se zůstavitelem po dobu jednoho roku před jeho smrtí žila ve společné domácnosti a která o společnou domácnost pečovala nebo byla odkázána výživou na zůstavitele.²⁵¹ Faktickou blízkost lze nalézt ve druhé a třetí dědické třídě. Dle Svobody a Kličky tímto zákonodárce reaguje na stále častější jev ve společnosti, kdy spolu žijí osoby bez jakékoliv institucionalizace svazku, jako je například uzavření manželství. Není tedy důvod, proč by měly být v rámci zákonné dědické posloupnosti opomenuty, když s nimi má zůstavitel mnohdy bližší vztah než s některými příbuznými.²⁵²

Právní úprava sleduje zachování majetkových hodnot v rodině (zásada familiarizace) a to na základě přímé souvislosti zákonné posloupnosti s rodinným

²⁴⁸ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 330.

²⁴⁹ *Dědictví: jak probíhá dědické řízení*. [online]. 20.9.2021. [cit. 17.3.2023]. Dostupné z: <https://bydleninadoporuceni.cz/dedictvi-jak-probiha-dedicke-řízení/>

²⁵⁰ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 116.

²⁵¹ § 1636 odst. 1 a § 1637 odst. 1 občanského zákoníku.

²⁵² SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 91-97.

právem, kdy zákonná posloupnost směřuje ve prospěch rodiny zůstavitele a jeho nejbližších osob.²⁵³

Pro zákonnou dědickou posloupnost je rozhodující stupeň příbuzenství se zůstavitelem. Příbuzenství může vzniknout pokrevní cestou, anebo na základě osvojení, kdy osvojené osoby jsou postaveny na roveň osobám pokrevně příbuzným. Současně mohou ze zákona dědit vždy jen osoby, které jsou zařazeny do stejných dědických tříd (parentel). Není tedy možné, aby dědily osoby napříč různými dědickými třídami. Dědici v dalších dědických třídách přicházejí v úvahu až za předpokladu, že dědici v předchozích třídách nedědí.²⁵⁴

Zákonodárce vytvořil dědické třídy dle, jak je uvedeno výše, parentelního systému²⁵⁵, ve kterém mají přednost potomci (descendenti) před předky (ascendenti).²⁵⁶ Tento dědický systém je navíc i historicky nejstarší a zároveň nejrozšířenější. Vyskytoval se již za starého germánského nebo lenního práva a dodnes je upraven v bibli či v koránu.²⁵⁷ Tento systém představuje dědickou posloupnost, která je doplněna o prvky principu reprezentace. To znamená, že v případě, když určitá osoba nedědí, nastupuje na její volné místo vzdálenější potomek. Tito potomci tak představují (reprezentují) svého předka.²⁵⁸ V ustanovení § 1635 odst. 2 občanského zákoníku je použit termín „nedědí-li některé dítě“. Pod těmito slovy má zákonodárce na mysli, že dítě zůstavitele nebo jeho vnuk, pravnuk či další z potomků se:

- dědického práva zřeklo předem smlouvou se zůstavitelem (§ 1484 občanského zákoníku);
- zemřelo před zůstavitelem nebo současně s ním (§ 1479 občanského zákoníku);
- je dědicky nezpůsobilé (§ 1481 občanského zákoníku);

²⁵³ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 330.

²⁵⁴ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 91.

²⁵⁵ Z latinského „parentes“, tedy „rodiče“ což představuje dědickou posloupnost pro kterou je určujícím stupněm příbuzenství k zůstaviteli. CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 34.

²⁵⁶ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 189.

²⁵⁷ SVOBODA, Jiří. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 374.

²⁵⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 34-35.

- bylo vyděděno (§ 1646 a násl. občanského zákoníku); nebo
- dědictví odmítlo (§ 1485 a násl. občanského zákoníku).²⁵⁹

Opačným směrem působí parentelní princip graduální, kdy i jediný člen starší generace vylučuje z dědění mladší generaci. V tomto případě má přednost ten člen, kterého dělí od zůstavitele menší počet zrození.²⁶⁰

Konkrétně se tedy princip parentelní s reprezentací uplatní v první, třetí a šesté dědické třídě a ve zbývajících třídách zase princip parentelní – graduální.²⁶¹

2.6.1. První dědická třída

V první dědické třídě se povolávají nejbližší zůstaviteli osoby. Tedy pozůstalý manžel a zůstavitelovy děti²⁶² resp. i jejich děti v případě, že by zůstavitelovy děti dědit nemohly, a to na základě, jak uvádím výše, práva reprezentace. Děti zůstavitele se však nemyslí děti pozůstalého manžela (partnera), a to i když by žily se zůstavitelem v jedné domácnosti, jelikož pro zákonné právo dítěte je rozhodujícím faktorem příbuzenský poměr k zůstaviteli.²⁶³

Zůstavitelův manžel dědí bez ohledu na to, zda spolu manželé žili či nikoli. Avšak výlučným předpokladem jeho dědického práva je existence manželství v době zůstaviteli smrti. Pozůstalý manžel dědí v této dědické třídě za předpokladu, že spolu s ním dědí alespoň jedno ze zůstavitelových dětí. Velikost dědického podílu je proměnlivá s ohledem na počet zůstavitelových dětí a není již určena fixně, jak tomu bylo v případě ABGB. Zůstavitelův manžel dědí nejvýše jednu polovinu dědictví, jelikož tu druhou dědí potomci zůstavitele. Je nutno zdůraznit, že dle ustanovení § 1667 občanského zákoníku nabývá navíc pozůstalý manžel vlastnické právo k movitým věcem, které tvoří základní rodinné vybavení domácnosti, i když není dědicem. Jediná výjimka z tohoto pravidla by byla, když

²⁵⁹ SVOBODA, Jiří. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 389.

²⁶⁰ Tamtéž. s. 375.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Již není rozhodující, zda se jedná o děti narozené v manželství či mimo něj nebo o děti biologické či osvojené. Za dítě je považováno i dosud nenarozené dítě za předpokladu, že se narodí živé.

²⁶³ SVOBODA, Jiří. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 389.

by pozůstalý manžel nesdílel se zůstavitelem rodinnou domácnost, a to bez vážných důvodů.²⁶⁴

Co se týče registrovaného partnerství, tak jak uvádím v kapitole 2.4.4, dle ustanovení § 3020 občanského zákoníku se vztahuje ustanovení částí první, třetí a čtvrté o manželství a právech a povinnostech manželů obdobně pro práva a povinnosti registrovaných partnerů. Registrovaný partner proto dědí stejně jako manžel v první či druhé dědické třídě.²⁶⁵

2.6.2. Druhá dědická třída

Druhá dědická třída je upravena v ustanovení § 1636 občanského zákoníku. Právní úprava druhé dědické třídy se obsahově shoduje s předchozí právní úpravou, konkrétně s ustanovením § 474 ObčZ 1964, jak ostatně potvrzuje i sama důvodová zpráva.²⁶⁶

Ustanovení § 1636 odst. 1 občanského zákoníku stanoví, že dědici druhé třídy jsou povolání k dědění pouze za předpokladu, že dědictví nenabude ani jeden z potomků zůstavitele. Mezi osoby, které dědí ve druhé dědické třídě patří zůstavitelův manžel²⁶⁷, rodiče a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu

²⁶⁴ SVOBODA, Jiří. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 388.

²⁶⁵ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 193.

²⁶⁶ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 338.

²⁶⁷ Popř. tedy registrovaný partner.

jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti²⁶⁸ a kteří pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.²⁶⁹

Dědici v této dědické třídě dědí všechny stejným dílem. Avšak manžel zůstavitele je dle ustanovení § 1636 odst. 2 občanského zákoníku favorizován tím, že dědí vždy nejméně jednu polovinu pozůstalosti, a to bez ohledu na to, kolik dědiců vedle sebe v dědické třídě dědí s ním. Ve druhé dědické třídě může dokonce manžel dědit celou pozůstalost za předpokladu, že není ostatních dědiců.²⁷⁰ V případě, že by manžel nedědil, byla by pozůstalost rozdělena mezi oba rodiče zůstavitele, spolu se spolužijící osobou, přičemž každému z nich by připadla třetina pozůstalosti.²⁷¹

Spolužijící osoba, avšak v této dědické třídě sama dědit nemůže, podobně jako manžel nemůže samostatně dědit v první dědické třídě.²⁷²

Co se týče rodičů zůstavitele, jejich dědický podíl není pevně stanoven jako v případě pozůstalého manžela, a to ani v minimální výši. Je ale odvislý od toho, zda dědí oba rodiče a zda dědí v konkurenci s pozůstalým manželem.²⁷³ Za rodiče je považován jeho otec a matka, přičemž není podstatné, zda se jedná o pokrevní příbuzenství, nebo zda vznikl příbuzenský poměr zůstavitelovým osvojením soudem (ustanovení § 794 a násl. občanského zákoníku). Pokrevní matkou zůstavitele je samozřejmě žena, která jej porodila (ustanovení § 775 občanského

²⁶⁸ Občanský zákoník používá pojmy „domácnost“, „společná domácnost“ a „rodinná domácnost“, ale blíže je nedefinuje. Je nutno vzít si inspiraci v ustanovení § 155 ObčZ 1964, které stanovuje, že domácnost tvoří všechny fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby. (ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 338). Shodně se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku sp. z. 21 Cdo 627/2001 ze dne 23.1.2002, kdy stanovil, že ve smyslu ustanovení § 115 ObčZ se rozumí pojem „společná domácnost“ tak, že se jedná o: „soužití dvou nebo více fyzických osob, které spolu žijí trvale a které společně nahrazují náklady na své potřeby. Společná domácnost zpravidla předpokládá společné bydlení v jednom nebo více bytech k naplnění jejich znaků proto nepostačují např. občasné návštěvy)“ a dále též, že spolužijící osoba musí žít ve společné domácnosti tak, jako by byla členem rodiny, tedy je od ní vyžadováno, aby o společnou domácnost pečovala a to například obstaráváním domácích prací, udržováním pořádku v bytě, obstaráváním prádla a údržby šatů, přípravou jídla apod, nebo aby poskytovala peněžní prostředky na úhradu těchto potřeb.

²⁶⁹ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 338.

²⁷⁰ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 100.

²⁷¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-939-7. s. 122.

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ SVOBODA, Jiří. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 392.

zákoníku) a pokrevním otcem je muž, kterému svědčí jedna z podmínek otcovství (ustanovení § 776 - § 784 občanského zákoníku).^{274,275}

2.6.3. Třetí dědická třída

V případě, že nedědí manžel a ani žádný z rodičů, dědí ve třetí třídě stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří se zůstavitelem žili po dobu minimálně jednoho roku ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu o domácnost pečovali nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele (ustanovení § 1637 odst. 1 občanského zákoníku).

Co se týče sourozenců, zákon přímo nerozlišuje, zda se jedná o sourozence plnorodé či polorodé.²⁷⁶ Není tedy rozhodující, zda sourozenci mají společné oba rodiče nebo pouze jednoho z nich a měli by tedy dědit oba stejný díl pozůstalosti.²⁷⁷ Avšak Svoboda a Klička jsou odlišného názoru, neboť je nutno vykládat třetí dědickou třídu spolu s ustanovením § 1641 občanského zákoníku o několikerém příbuzenství, kdy by měl být plnorodý sourozenec favorizován a měl by mít nárok na dvojnásobný dědický podíl oproti polorodému sourozenci.²⁷⁸ Avšak dle Šešiny se k tomuto názoru se nelze přiklonit, jelikož v případě sourozenců se nejedná o osoby nastupující k dědění podílů svých dvou předků, příbuzných se zůstavitelem.²⁷⁹

Co se týče ustanovení § 1637 odst. 2 občanského zákoníku je zde obsaženo právo reprezentace pro děti sourozenců jako tomu je v první dědické třídě. Avšak v tomto případě je právo reprezentace omezeno, jelikož sahá pouze k dětem

²⁷⁴ Viz latinské přísloví „*mater semper certa pater incertus*“.

²⁷⁵ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 99.

²⁷⁶ Nerozlišuje ani děti, které byly osvojeny rodiči zůstavitele, neboť dle ustanovení § 832 občanského zákoníku má dítě, které bylo společně osvojeno manžely, nebo manželem svého rodiče, postavení společného dítěte a tím pádem mu náleží i postavení sourozence ostatních dětí osvojitelů. V případě že by nedědilo, dědí jeho děti. (ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 340).

²⁷⁷ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 194.

²⁷⁸ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 96.

²⁷⁹ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 194.

zůstavitelových sourozenců, tedy až k synovcům a neteřím. Právo reprezentace tedy na vzdálenější potomky již nepokračuje.²⁸⁰

Oproti druhé dědické třídě platí v tomto případě výjimka pro spolužijící osobu. Ty mohou v této dědické třídě dědit samostatně, pokud jiní dědici nejsou nebo pokud z nějakého důvodu nedědí.

2.6.4. Čtvrtá dědická třída

Nedědí-li žádný z dědiců ve třetí dědické třídě, uplatní se dědická třída čtvrtá, přičemž v této dědické třídě dědí stejným dílem pouze prarodiče zůstavitele. Ustanovení § 1638 občanského zákoníku navazuje na předchozí právní úpravu, konkrétně na ustanovení § 475a ObčZ, avšak s rozdílem, že došlo k vypuštění ustanovení o tom, že nedědí-li prarodiče zůstavitele, nastupují na jejich místo jejich děti (tedy tety a strýcové zůstavitele). Tito dědici samozřejmě z dnešní právní úpravy nevyřadili, ale byli přesunuti do šesté, tedy do poslední dědické třídy.²⁸¹

Dědici se v této dědické třídě mohou tedy stát pouze zůstavitelovi prarodiče. Těmi se rozumí rodiče rodičů, tedy děd a bába. Každý by měl mít maximálně čtyři prarodiče; jednu dvojici ze strany své matky a druhou ze strany otce.²⁸² Prarodiče jsou zůstavitelovými ascendenty, tedy jsou příbuzní v přímé linii, takže použití ustanovení o několikerém příbuzenství nepřipadá v tomto případě v úvahu, neboť žádná z osob příbuzná v přímé linii nemůže být příbuzná současně z více stran, pokud by se samozřejmě nevzal v úvahu samotný incest. Avšak incest je zákonem nedovolený a postihovaný čin, na který by zákonodárce v žádném případě nepomýšlel při zařazování ustanovení o několikerém příbuzenství.²⁸³

Obě dvojice prarodičů zůstavitele dědí pozůstalost stejným dílem. Zákon neodvívá velikost dědického podílu podle strany, ze které je prarodič příbuzný.²⁸⁴

²⁸⁰ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 102.

²⁸¹ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 341.

²⁸² SVOBODA, Jan. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 395.

²⁸³ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 105.

²⁸⁴ Tamtéž. s. 106.

Co se týče práva reprezentace, tak jak je uvedeno výše, v rámci čtvrté dědické třídy se neuplatní.²⁸⁵

Ostatně je třeba vzít v potaz, že k dědění v této dědické skupině nebude docházet příliš často. Lze demonstrovat na příkladech, které uvádí Svoboda s Kličkou, že se bude jednat zejména o případy přírodních katastrof, hromadných havárií, kdy při autonehodě nebo jiném neštěstí zahynou spolu se zůstavitelem i dědici jemu bližší.²⁸⁶

2.6.5. Pátá dědická třída

V případě, že nebude dědice ve čtvrté dědické třídě, nastupují na jejich místo dědici v dědické třídě páté. Jimi jsou dle ustanovení § 1639 odst. 1 občanského zákoníku prarodiče rodičů zůstavitele. Co se týče rozdělení pozůstalosti, platí že: *„prarodičům zůstavitelova otce připadá polovina dědictví, prarodičům zůstavitelovy matky druhá polovina. Obě dvojice prarodičů se dělí rovným dílem o polovinu, která na ně připadá“*.²⁸⁷ Komentovaná dědická třída je oproti ObčZ 1964 novinkou.²⁸⁸ Důvodem k zavedení páté dědické třídy lze spatřovat v důvodové zprávě k občanskému zákoníku, dle které nelze na jedné straně opomenout stále se prodlužující délku lidského života a stejně tak i na straně druhé nikterak ojedinělé případy náhlých či hromadných smrtí lidí ať už v mladém nebo ve středním věku.

V ideálním případě má každý člověk celkem osm prarodičů. V této dědické skupině se neuplatí právo reprezentace, jelikož se zde vychází z druhého, parentelního-graduálního systému.²⁸⁹ Tak ostatně vyplývá z odst. 2 příslušného ustanovení, dle kterého: *„Nedědí-li jednotlivý člen dvojice, připadne uvolněná osmina druhému členu. Nedědí-li dvojice, připadne tato čtvrtina druhé dvojici téže strany. Nedědí-li ani jedna dvojice téže strany, připadá dědictví dvojícím druhé strany ve stejném poměru, v jakém se dělí o polovinu dědictví, která jim připadla přímo.“*²⁹⁰

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 106.

²⁸⁷ § 1639 občanského zákoníku.

²⁸⁸ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 107.

²⁸⁹ SVOBODA, Jan. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 396.

²⁹⁰ § 1639 odst.2 občanského zákoníku.

2.6.6. Šestá dědická třída

Rovněž i poslední dědická třída je novinkou, kterou občanský zákoník zavádí. Avšak co se týče obsahu šesté dědické třídy, tak ten novinkou už není, jelikož byl převzat a následně i částečně doplněn z ustanovení § 475a ObčZ 1964, jak ostatně i uvádím výše, konkrétně v podkapitole „čtvrtá dědická třída“.²⁹¹

Poslední dědická třída je upravena v ustanovení § 1640 občanského zákoníku a pojednává o tom, že v případě, nedědí-li žádný z dědiců páté dědické třídy, dědí jako poslední děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele, a to každý stejným dílem. Z předchozí právní úpravy jsou tedy jako dědici převzati pouze strýcové a tedy zůstavitele. V této třídě se plně uplatní ustanovení § 1641 občanského zákoníku, o několikerém příbuzenství, jelikož se ve všech případech dědiců jedná o příbuzné v přímé linii.²⁹²

Nicméně je otázkou, zda bude tato šestá dědická třída využívána. I když zde lze spatřovat snahu zákonodárce omezit co nejvíce případy odúmrti, je nutno poznamenat, že nalézání takto vzdálených příbuzných nebude mnohdy bez asistence informované osoby pro soudní komisaře snadným úkolem. Takto vzdálení příbuzní bývají v odborných textech označováni jako „smějící se dědici“. Toto označení je i dle mého názoru velmi trefné, jelikož jak uvádí Svoboda a Klička, smrt až takto vzdáleně příbuzné osoby není vnímána jako důvod ke smutku, ale spíše k radosti z nově nabytého majetku.²⁹³

2.6.7. Odkaz

Odkaz (*legatum*) se navrátil do právní úpravy účinností nynějšího občanského zákoníku. Jedná se o posílení pořizovací volnosti zůstavitele a rovněž i projev

²⁹¹ ŠEŠINA, Jan. WAWERKA, Karel. In. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8. s. 341.

²⁹² SVOBODA, Jiří. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář. 1.* vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 396-397.

²⁹³ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi.* V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 111.

respektu k jeho vůli.²⁹⁴ Svoboda s Kličkou dodávají, že navrácením odkazu lze hovořit s nadsázkou o tom, že se jedná o sedmou dědickou třídu.²⁹⁵

Odkaz je jednostranné právní jednání, kdy zůstavitel přikazuje svému dědici či odkazovníku, aby vydal určitou věc odkazovníkovi, nebo aby v jeho prospěch zřídil určité právo.²⁹⁶ Hlavním rozdílem mezi děděním a odkazem spočívá zejména v tom, že právo na odkaz vzniká okamžikem smrti zůstavitele, ale jedná se o právo odkazovníka vůči dědici (případně jinému odkazovníku) a ne vůči zůstaviteli.²⁹⁷ K tomu, aby zůstavitel mohl využít tohoto institutu, musí zanechat i nějaké jiné, platné, pořízení pro případ smrti, jako je dědická smlouva, závěť nebo dovětek. Avšak aby nastalo dědění odkazovníků zůstavitele, je zapotřebí, aby nedědil žádný dědic testamentární nebo intestátní, případně aby zůstala část pozůstalosti volná.²⁹⁸ Smyslem institutu odkazu lze spatřovat v případě, že zůstavitel na jednu stranu sice chce určitou osobu obdarovat, ale na druhou stranu již nechce, aby se tato osoba stala jeho přímým právním nástupcem.²⁹⁹

Od odkazu je nutno odlišit darování pro případ smrti, které bylo stejně jako odkaz navráceno do českého právního řádu s účinností občanského zákoníku. Darování pro případ smrti je společně s dědickou smlouvou výjimkou ze zásady že smluvní vázanost pro případ smrti není zásadně přípustná.³⁰⁰ Dar, který záleží na podmínce, že obdarovaný dárcem přežije je zpravidla posuzován jako odkaz, a tedy by se daný případ řídil dle ustanovení týkajících se pořízení pro případ smrti. Nicméně podle ustanovení § 2063 občanského zákoníku se případ bude řídit úpravou o darovací smlouvě, pokud obdarovaný dar přijme a dárcem se výslovně vzdá práva dar odvolat a vydá o tom obdarovanému listinu.

²⁹⁴ BÍLEK, Petr. In. FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 310.

²⁹⁵ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 111.

²⁹⁶ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5. s. 101.

²⁹⁷ Důvodová zpráva s.398.

²⁹⁸ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 111.

²⁹⁹ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2. s. 19.

³⁰⁰ Důvodová zpráva s.478.

3. Závěrečné porovnání jednotlivých dědických titulů, porovnání nedostatků právní úpravy a využitelnosti v praxi

Poslední kapitolu této práce věnuji porovnání dědických titulů, zejména dědické smlouvy a závěti, které závisí na samotné vůli zůstavitele, a vytyčit jejich hlavní nedostatky, které mohou mít za následek například jejich nízkou využitelnost nebo které jsou relativně často důsledkem soudních sporů.

V důvodové zprávě k dědické smlouvě i závěti je hojně akcentována autonomie vůle zůstavitele, přičemž i současná praxe směřuje k tomu, aby byla vůle zůstavitele co nejvíc respektována (zejména pomocí různých výkladových pravidel, které jsou nastíněny výše). Nicméně občanský zákoník obsahuje několik ustanovení, která jsou s tímto současným trendem v rozporu a dle mého názoru jsou jedním z důsledků, proč nejsou tyto instituty hojněji využívány.

Co se týče dědické smlouvy, jedná se o nejsilnější dědický titul, nicméně její využitelnost v praxi byla již po nabytí účinnosti občanského zákoníku oproti závěti velice nízká (dle dat poskytnutých Notářskou komorou České republiky, zveřejněných v diplomové práci Josefa Salače, byl počet uzavřených dědických smluv u notáře za rok 2015 celkem 169, přičemž závětí bylo ve stejném roce sepsáno u notáře 17 300)³⁰¹, přičemž její využitelnost se postupem času ještě snižovala a za rok 2020 bylo u notáře sepsáno pouze 84 dědických smluv.

Důvodů, proč je institut dědické smlouvy tak málo využíván, dle mého názoru existuje celá řada. Jedním ze zásadních důvodů, proč je institut dědické smlouvy tak málo využíván, je formalistické pojetí. Požadavek formy veřejné listiny (notářského zápisu), je pro mnoho lidí spojen s nadměrnými náklady, navíc se musí osobně dostavit k notáři, kde smlouvu sepíše. Dle mého názoru je tento požadavek nadbytečný a institutu dědické smlouvy zbytečně ubírá na atraktivitě. Smysl požadavku veřejné listiny, tedy že bude titul postaven najisto a nebude tím pádem předmětem žádných budoucích sporů, lze zcela jistě docílit i jinými alternativami. Problémem je také dispoziční omezení zůstavitele, kdy není možné dědickou smlouvu uzavřít ohledně celé pozůstalosti, ale jen do $\frac{3}{4}$ pozůstalosti. Negativem pro dědice je pak zejména povaha dědické smlouvy, jakožto smlouvy odvážné, a tedy související možnost zůstavitele nakládat s jeho majetkem libovolně za doby

³⁰¹ SALAČ, Josef. *Dědická smlouva a darování pro případ smrti*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Katedra občanského práva. Vedoucí práce THÖNDEL, Alexandr. s. 69.

jeho života, takže dědic nemá jistotu, zda na základě dědické smlouvy skutečně něco zdědí, případně ještě hůř, že zdědí jen závazky (dluhy) zůstavitele. Jak jsem uvedla výše, dle současné právní úpravy nelze zůstavitele v nakládání s jeho pozůstalostí ani smluvně omezit, ustanovení je kogentní povahy.³⁰² Je však možné využít jiné instituty, jako je zákaz zcizení a zatížení, který se zřídí ke konkrétní věci.³⁰³

Jako mnohem jednodušší alternativa k dědické smlouvě se nabízí smluvní darování *mortis causa*. Darovací smlouva může být sepsána v libovolné formě, jakou si smluvní strany zvolí (pro věci zapsané ve veřejném seznamu se vyžaduje písemná forma), a navíc může zůstavitel (dárce) darovat celý svůj současný majetek a až polovinu majetku budoucího.³⁰⁴

Je nezbytné zmínit, že smluvní dědic se může dovolávat neúčinnosti darovacích smluv, které jsou s dědickou smlouvou neslučitelné³⁰⁵. Nicméně problém nastává jak s vymezením pojmu „neslučitelné“, tak i s časovým určením, tedy zda se neúčinnost bude vztahovat jen na darovací smlouvy uzavřené po dědické smlouvě, nebo i na darovací smlouvy uzavřené před dědickou smlouvou. Neslučitelnost bude nutné zkoumat zejména ve vztahu k předmětu darovací smlouvy, zda je darovaná věc součástí budoucí pozůstalosti zachycené v dědické smlouvě³⁰⁶. Co se týče časového určení, zde se přikláním k názoru Kleina, podle kterého bude nutné vztáhnout neúčinnost pouze na darovací smlouvy, které nabyly účinnosti až po uzavření dědické smlouvy, jelikož součástí darovací smlouvy *mortis causa* je i vzdání se práva dar odvolat ze strany dárce.³⁰⁷ Opačný výklad by pak umožňoval dárce toto vzdání se negovat uzavřením pozdější dědické smlouvy.

Dle odborné veřejnosti by institutu dědické smlouvy pomohla zejména vyšší ochrana smluvního dědice, například skrze umožnění zůstavitele omezit v nakládání s jeho pozůstalostí za doby jeho života.³⁰⁸

³⁰² BÍLEK, Petr. Dědické právo. In FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 295.

³⁰³ KLEIN, Šimon. Komentář k ust. § 1588. In Petrov, A kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace) [beck-online]. Praha: C.H. Beck, 2022

³⁰⁴ Ust. § 2058 odst. 1 občanského zákoníku.

³⁰⁵ Ust. § 1588 odst. 2 občanského zákoníku.

³⁰⁶ KLEIN, Šimon. Komentář k ust. § 1588. In Petrov, A kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace) [beck-online]. Praha: C.H. Beck, 2022

³⁰⁷ KLEIN, Šimon. Dědická smlouva a darování pro případ smrti. *Ad notam*. 2014, č. 4, s 14, ISSN 1211-0558.

³⁰⁸ BÍLEK, Petr. Dědické právo. In FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 295.

Co se týče závěti, ta je narozdíl od dědické smlouvy ve společnosti mnohem více v povědomí. Dle dat publikovaných Notářskou komorou České republiky počet závětí sepsaných u notáře (za období od roku 2015 do roku 2020) každoročně rostl.³⁰⁹ Za rok 2020 jich bylo u notáře sepsaných dokonce 23 896 (v roce 2015 jich bylo u notáře sepsaných 17 300).

Nicméně i v právní úpravě závěti spatřuji několik nedostatků, jedním z nich je, že právní úprava závěti postrádá z pohledu laické veřejnosti intuitivnost, jak shodně poznamenává například Fischer³¹⁰, a to pro přehnaný formalismus, kdy úprava zcela nedostatečně reflektuje technologický vývoj posledních let.

Osobně se domnívám, že právní úprava zejména holografní a allografní závěti je poněkud zastaralá a zanedlouho bude zapotřebí novely v souvislosti s čím dál větším rozvojem a silící relevancí elektronických komunikací v právu. Ve vztahu k holografní závěti se nabízí řešení, aby byla závět sepsaná zůstavitelem na počítači, která je následně vytištěna a opatřena ověřeným podpisem zůstavitele, považována za závět sepsanou vlastní rukou, a tedy by zde nebyl požadavek na přítomnost svědků. To by zajisté pomohlo i horší intuitivnosti, kterou jsem zmiňovala výše.

Osobně však nevidím problém ani v tom, aby byla holografní závět, která byla napsána v elektronickém dokumentu a podepsána zaručeným elektronickým podpisem³¹¹ či opatřena jiným tokenem, který umožňuje identifikaci osoby, považována za vlastnoručně sepsanou závět. Možná rizika spojená s paděláním závěti nejsou dle mého o nic větší, než která hrozí i u závěti sepsané vlastní rukou (zde navíc hrozí i její zničení, toto riziko se dá u elektronicky sepsaných závětí minimalizovat pomocí různých zálohovacích uložišť). Domnívám se však, že proces možné implementace takovýchto řešení bude ještě běh na dlouhou trať.

³⁰⁹ V roce 2020 bylo v Česku sepsáno 23 896 závětí, o 182 více než předloni. In: advokátnídeník.cz [online]. 2.2.2021 [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/02/02/v-roce-2020-bylo-v-cesku-sepsano-23-896-zaveti-takrka-o-200-vice-nez-predloni/>.

³¹⁰ Fischer, Kristián. Video závět' aneb In video veritas? *Ad notam*. 2022, č. 3, s 17, ISSN 1211-0558.

³¹¹ Například s ohledem nařízení eIDAS.

Závěr

S dědickým právem se setká během svého života téměř každý z nás. Dědictví, se kterým je spojeno úmrtí člena rodiny významně zasahuje do našich životů. Bohužel se s touto ztrátou pojí často i spory v rámci rozdělení majetku, kdy ne všichni dědici jsou ochotni zůstavitelovu vůli plně respektovat. Často v rámci těchto sporů vyplývá napovrch skutečná povaha dědiců a respekt k samotné vůli zemřelého člověka. Domnívám se tedy, že nejlepším řešením pro zachování rodinných vztahů je úprava pozůstalosti samotným zůstavitelem. Na druhou stranu předchozí právní úprava preferovala dědění ze zákona a pořizování závěti (dnes již i dědické smlouvy) nebylo častým zvykem. V souvislosti s výše uvedeným, může být dalším důvodem pro malou četnost testamentů důvod zcela lidský, a to psychický blok zůstavitele. Jelikož je sepisování posledního pořízení neodmyslitelně spjato se smrtí je tato činnost vnímána negativně a zůstavitelem neustále odkládána do doby, než je příliš pozdě.

Cílem této diplomové práce bylo poskytnout pohled na právní úpravu dědických titulů společně s vytyčením jejich možných nedostatků, které mohou mít přímý vliv na jejich využití v praxi. Současně byl do diplomové práce zahrnut historický exkurz, který pojednává o vývoji právní úpravy dědických titulů od práva římského, po „*dobu v níž smutně proslul stát*“ a vede až k současné právní úpravě.³¹²

Diplomová práce je členěna na celkem tři kapitoly, které jsou následně členěny do podkapitol. Největší pozornost jsem se snažila věnovat druhé kapitole, která se týká aktuálně platné právní úpravy dědických titulů, které jsou v práci seřazeny dle právní síly. V rámci poslední kapitoly bylo mým cílem zaujmout k dnešní právní úpravě vlastní stanovisko a rozebrat možná úskalí dědických titulů z mého pohledu. I když se dědické právo navrátilo po komunistickém režimu zpět k mnoha institutům, je stále rychlost rozvoje dědického práva nedostatečná a pomalu reaguje na neustále se rozvíjející moderní technologie ať už co se týče samotných dědických titulů anebo existenci virtuálního vlastnictví či virtuálních měn.

³¹² BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 9.

Resumé

This diploma thesis deals with the inheritance titles under Czech law. The aim of this thesis was to provide a perspective on the legal regulation of inheritance titles together with outlining their possible shortcomings, which may have a direct impact on their practical use. At the same time, a historical excursion was included in the thesis, which elaborates on the development of legal regulation of inheritance titles from Roman law, through the period of communist regime and leads up to the current legal regulation.

The thesis per se is divided into three chapters, which are subsequently divided into subchapters. I tried to pay the most attention to the second chapter, which concerns the currently valid legal regulation of inheritance titles, which are arranged in the thesis according to their legal force. In the last chapter, the goal was to take a stance on the current legal regulation and analyze possible pitfalls of inheritance titles from my point of view.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. ISBN 978-80-260-5768-0.

BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001*. Praha: C.H. Beck, 2001. Zákony s poznámkami. ISBN 8071795909.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. ISBN 978-80-7478-939-7.

CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-684-5.

KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1.

NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5168-9.

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8.

SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. V Praze: Československý Kompas, 1946.

SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3.

ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 97880-7502-345-2.

TALANDA, Adam. *Problematika reprezentace v dědickém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-817-7.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Advokátní kancelář Spring walk. Jak (na základě, jakého právního důvodu) můžeme dědit. 18.9.2019 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z:

<https://www.springwalk.cz/clanky/jak-na-zaklade-jakeho-pravniho-duvodu-muzeme-dedit/>.

Advokátnídeník.cz. [online] 2.2.2021. [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/02/02/v-roce-2020-bylo-v-cesku-sepsano-23-896-zaveti-takrka-o-200-vice-nez-predloni/>.

ALLERTOVÁ, Sára. *Dědické tituly*. Iurium wiki. [online]. 6.2.2021. [cit. 14.2.2023]. Dostupné z: https://wiki.iurium.cz/w/Dědické_tituly#D.C4.9Bdick.C3.A1_smlouva_mezí_man.C5.BEeli.

BEDNÁŘ, Václav. *Dědická smlouva a některé problémy při jejím uzavírání, zejména pak problematika výkladu § 1581 odst. 1 o. z.* [online]. Bulletin advokacie, 2017, č. 11. [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dedicka-smlouva-a-nektere-problemy-pri-jejim-uzavirani-zejmena-pak-problematika-vykladu-1585-odst.-1-o.-z?browser=mobi>.

Dědictví: jak probíhá dědické řízení. [online]. 20.9.2021. [cit. 17.3.2023]. Dostupné z: <https://bydleninadoporuceni.cz/dedictvi-jak-probiha-dedicke-rozeni/>

DOBEŠOVÁ, Lenka. *Dědická smlouva, aneb „staronový dědický titul.“*. Roč. 20, č. 3. [online]. Časopis pro právní vědu a praxi. ISSN: 1805-2789. [cit. 15.2.2023]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5869>

Jak napsat závět? Co musí obsahovat poslední vůle? [online]. 16.5.2019. [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/zavet/>

KREJČÍ, Pavla. *Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, §65. Jednání osob s omezenou svéprávností nad rámec jejich práv.* [online]. 1.2.2016. [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <https://www.fulsoft.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-65-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EtuvCojfP1DmnWo4O-Y18zUj9G2aZIhoDw/>

Legislativní proces: Časové mezníky přípravy nového občanského zákoníku [online]. [cit. 2.2.2023]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces>

MIKESKOVÁ, Pavla. *Smrt jako přirozené právo každého člověka*. [online]. 3.5.2022. [cit.30.1.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/smrt-jako-prirozene-pravo-kazdeho-cloveka>.

Notářská komora České republiky. *Evidence právních jednání pro případ smrti*. [online]. 22.10.2014. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_173-evidence-pravnich-jednani-pro-pripad-smrti

Notářská komora České republiky. *Dědická smlouva*. [cit. 15.2.2023]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/dedicke-pravo/dedicka-smlouva>

Nový občanský zákoník. *Koncepční změny*. [online]. [cit. 30.1.2023]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/koncepcni-zmeny>

Notářská komora České republiky. *Závěť*. [online]. [cit. 22.2.2023]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/dedicke-pravo/zavet>

Notářská komora České republiky. *Podpis jako podmínka platnosti závěti (s akcentem na holografy)*. [online]. [cit. 26.2.2023] Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_868-podpis-jako-podminka-platnosti-zaveti-s-akcentem-na-holografy

Notářská komora České republiky. *Když si chcete sepsat závěť sami*. [online]. [cit. 17.2.2023]. Dostupné z.: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_400-kdyz-si-chnete-sepsat-zavet-sami

RUBICKOVÁ, Michaela. *Dědická smlouva mezi manželi – smlouva mezi manželi o přechodu dědictví po smrti jednoho z nich*. [online]. [cit. 16.2.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniochranamajetku.eu/blog/16-dedicka-smlouva-mezi-manzeli-smlouva-mezi-manzeli-o-prechodu-dedictvi-po-smrti-jednoho-z-nich>

SALÁK, Pavel. *Dědické právo 1948-1989 optikou práva římského*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, Česká republika. [online]. [cit. 2.2.2023]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/10%200_vlivnovani%20sfery/17%20salak.pdf

SALÁK, Pavel jr. *Návrat vojenského testamentu 2017*. 14.3.2021. [online]. [cit. 17.3.2023]. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2017/4/2.Salák_4_2_017.pdf

SCHELLE, Karel. *Cesta dědického práva od práva římského k moderním kodifikacím*, Acta Iuridica Olomucenisa [cit. 3.2.2023] Převzato z CODEXIS.

ŠAŠO, Denis. ŽERNIČKOVÁ, Adriana. IURIUM WIKI. *Univerzální a singulární sukcese*. [online].14.3.2021. [cit. 4.2.2023]. Dostupné z: https://wiki.iurium.cz/w/Univerzáln%C3%AD_a_singulárn%C3%AD_sukcese.

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. *Zůstavitel zemřel bez dědiců. Co bude dál?* [online].25.8.2016.[cit. 14.2.2023]. Dostupné z: <https://uzsvm.cz/zustavitel-zemrel-bez-dedicu-co-bude-dal>.

Věcný záměr občanského zákoníku (s úpravami po projednání v odborných komisích LRV a v Legislativní radě vlády). [online]. [cit. 2.2.2023]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/vecny_zamer_OZ_2000.pdf

WAWERKA, Karel. *Jaké dědické právo?* Ad Notam č. 2/2004. [online]. [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2004_2.pdf

Wikipedie. *Závět'*. [online]. [cit. 18.2.2023]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Závět'>

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Podmínka a doložení času*. Právní prostor. Ze dne 24.6.2015 [online]. [cit. 11.2.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/komentar-k-548>

3. Seznam komentované literatury

FIALA, Roman., DRÁPAL, Ljubomír. A kol.: *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2015. ISBN 978-80-7400-570-1.

PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-747-7. [Převzato z Beck online].

ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8.

ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2019 Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-656-6. [Převzato ze systému ASPI].

4. Seznam použitých právních předpisů

Císařský patent ř. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie*)

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 131/1989 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník, upravují některé další majetkové vztahy

Zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník, upravují některé další majetkové vztahy

Zákon č. 264/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník, zrušuje zákon o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád) a mění a doplňují některé další zákony

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti

Zákon č. 49/1997 Sb., zákon o civilním letectví

Zákon č. 155/1998 Sb., zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob.

Zákon č. 285/2002 Sb., zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

4. Seznam použité judikatury

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 18.3.1924, sp. zn. rv I 8/24 (František Vážný 3624).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu dne 27.1.1983, sp. zn. 4 Cz 82/82.

Usnesení Ústavního soudu II. ÚS 134/99 ze dne 22.9.1999.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11.ledna 2000, sp. zn. III. ÚS 462/98

Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku sp. z. 21 Cdo 627/2001 ze dne 23.1.2002

Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 21 Cdo 530/2001 ze dne 7.3.2002.

Nejvyšší soud stanovil ve svém rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2203/2006 ze dne 24.10.2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2009, sp. zn. 21 Cdo 51/2008

Rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 21 Cdo 2704/2017 ze dne 4.7.2018

Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 102 Co 4/2019-146 ze dne 18.7.2019.

Usnesení Ústavního soudu II. ÚS 2625/20 ze dne 19.1.2021.

5. Seznam ostatních zdrojů

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku (*konsolidovaná verze*)

SALÁČ, Josef. *Dědická smlouva a darování pro případ smrti*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Katedra občanského práva. Vedoucí práce THÖNDEL, Alexandr.

KŘIVSKÁ, Miroslava. *Privilegované závěti*. Ad notam. 2012, roč. 19, č. 5, s. 9-10., ISSN 1211-0558

KLEIN, Šimon. *Dědická smlouva a darování pro případ smrti*. Ad notam. 2014, č. 4, s 14, ISSN 1211-0558.

Fischer, Kristián. *Video závěť aneb In video veritas?* Ad notam. 2022, č. 3, s 17, ISSN 1211-0558.

KLEIN, Šimon. Dědická smlouva a darování pro případ smrti. *Ad notam*. 2014, č. 4, s 14, ISSN 1211-0558.

Předpis Notářské komory České republiky. *Kancelářský řád* – úplné znění od 21.7.2022

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky